

2025

$\beta \ddot{y} \text{ — } \bullet \cdot 3^0 \gg \cdot \frac{1}{4} \pm \ddot{A} \zeta \gg \zeta^{310} \textcircled{R} \gg \zeta^{31} \ddot{A} \ddot{A}^{10} \textcircled{R}$
 $\beta \ddot{y} \bullet \acute{A}^3 \pm \gg \mu^- \zeta \text{ ” } 1 \pm \text{Æ} \neg \frac{1}{2} \mu^1 \pm \hat{A}^0 \pm 1 \bullet \gg - 3$
 $\beta \ddot{y} \ddot{A} \ddot{A} \zeta \frac{1}{2} \text{ ” } \cdot \frac{1}{4} \hat{A}^1 \zeta \text{ \textcircled{R} } \zeta \frac{1}{4} - \pm : \sim \mu \acute{E} \acute{A} \cdot \ddot{A}^1$
 $\beta \ddot{y} \acute{A} \zeta \ddot{A} - 3 \cdot 3^1 \ddot{A} \cdot \textcircled{R} \pm 1 \text{ ‘ } \frac{1}{2} \neg \gg \acute{A} \ddot{A} \cdot \mu \acute{A}^1 \hat{A} \ddot{A}$

Serasou, Gianna

$\beta \ddot{y} \text{ \textcircled{R} } \mu \ddot{A} \pm \hat{A} \ddot{A} \acute{A} \zeta^{1 \pm 0} \hat{A} \hat{A}^3 \acute{A} \pm \frac{1}{4} \frac{1}{4} \pm \ddot{A} \ddot{A} \cdot \frac{1}{2} \bullet \cdot 3^0 \gg \cdot \frac{1}{4} \pm \ddot{A} \zeta \gg \zeta^{310} \textcircled{R} \gg \zeta^{31} \ddot{A} \ddot{A}^{10} \textcircled{R} \textcircled{R} \pm 1 \ddot{A} \pm \text{§} \acute{A} \cdot \frac{1}{4}$
 $\beta \ddot{y} \text{ \textcircled{R} } \text{£} \zeta \gg \text{ \textcircled{R} } \ddot{Y}^{10} \zeta \frac{1}{2} \zeta \frac{1}{4} \textcircled{R} \hat{A}^1 \frac{1}{2} \bullet \hat{A}^1 \ddot{A} \ddot{A} \cdot \frac{1}{4} \hat{A}^1 \frac{1}{2} \textcircled{R} \pm 1 \text{ ” } 1 \zeta^{-0} \cdot \ddot{A} \cdot \hat{A}, \pm \frac{1}{2} \mu \hat{A}^1 \ddot{A} \ddot{A} \textcircled{R} \frac{1}{4} \zeta \bullet \mu \neg \hat{A} \zeta \gg \textcircled{R} \hat{A}$

<http://hdl.handle.net/11728/13371>

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

Εξ Αποστάσεως Μεταπτυχιακό πρόγραμμα Σπουδών στην
Εγκληματολογική Λογιστική

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η Εγκληματολογική Λογιστική ως Εργαλείο Διαφάνειας και Ελέγχου
στον Δημόσιο Τομέα: Θεωρητική Προσέγγιση και Ανάλυση
Περιπτώσεων**

Gianna Serasou

Αριθμός Μητρώου: 1241113178

Επιβλέποντες Καθηγητές:

ΝΙΚΟΣ ΣΑΡΙΑΝΝΙΔΗΣ

ΣΟΦΙΑ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

Πάφος 2025

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες σε όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος, για την συστηματική διδασκαλία, τη μεταφορά γνώσεων και την έμπνευση που μου προσέφεραν καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μου. Η συμβολή τους υπήρξε ουσιαστική για την επιστημονική μου εξέλιξη και για την κατανόηση του αντικειμένου της εγκληματολογικής λογιστικής και της χρηματοοικονομικής ανάλυσης.

Ιδιαίτερες Ευχαριστίες οφείλω στους επιβλέποντες καθηγητές μου, κύριο Σαριαννίδη Νίκο και την κυρία Καραγιαννοπούλου Σοφία, για την καθοδήγηση την αδιάκοπη υποστήριξη και τις πολύτιμες συμβουλές τους σε όλα τα στάδια εκπόνησης της παρούσας διατριβής. Η συμβολή τους ήταν καθοριστική για την ολοκλήρωση του έργου αυτού.

Θα ήθελα, επιπλέον, να εκφράσω την ιδιαίτερη εκτίμηση μου προς τον κύριο Νίκο Σαριαννίδη και τον κύριο Γιώργο Κοντέο για τα συγγράμματα και τις επιστημονικές τους δημοσιεύσεις, τα οποία αποτέλεσαν πολύτιμο σημείο αναφοράς και καθοδηγητικό εργαλείο για την μελέτη μου. Η συμβολή τους στην ελληνική βιβλιογραφία υπήρξε καταλυτική για τη διαμόρφωση του θεωρητικού και πρακτικού πλαισίου της διατριβής.

Τέλος, Ευχαριστώ θερμά την οικογένεια μου και τους φίλους μου για την αμέριστη στήριξη, την υπομονή και την κατανόηση που έδειξαν σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου. Η εργασία αυτή τους ανήκει όσο και σε εμένα, καθώς αντικατοπτρίζει την κοινή μας προσπάθεια και πίστη στη δύναμη της γνώσης.

Executive Summary

Η παρούσα διατριβή πραγματεύεται την εγκληματολογική λογιστική ως επιστημονικό και πρακτικό εργαλείο για την πρόληψη, ανίχνευση και καταπολέμηση της απάτης στον ελληνικό δημόσιο τομέα. Η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των οικονομικών συναλλαγών, οι αδυναμίες εσωτερικών ελέγχων και οι επαναλαμβανόμενες υποθέσεις κακοδιαχείρισης αναδεικνύουν την ανάγκη για την εφαρμογή μεθόδων που συνδυάζουν θεωρητική τεκμηρίωση και πρακτική αποτελεσματικότητα.

Στο θεωρητικό πλαίσιο παρουσιάζονται τα βασικά μοντέλα ανάλυσης της απάτης, όπως το Fraud Triangle και το Fraud Diamond, τα οποία ερμηνεύουν τους παράγοντες πίεσης, ευκαιρίας και ικανότητας που οδηγούν σε φαινόμενα απάτης. Παράλληλα, εξετάζεται το COSO Framework ως διεθνές πρότυπο εσωτερικού ελέγχου και ο Νόμος του Benford ως στατιστικό εργαλείο εντοπισμού ανωμαλιών. Η ενσωμάτωση αυτών των μεθοδολογιών με σύγχρονες τεχνολογικές καινοτομίες, όπως το data analytics, η τεχνητή νοημοσύνη και το blockchain, αναδεικνύει νέες δυνατότητες για την έγκαιρη πρόληψη και αντιμετώπιση παρατυπιών.

Το πρακτικό μέρος εστιάζει στον ελληνικό δημόσιο τομέα, παρουσιάζοντας θεσμικό πλαίσιο, ελεγκτικούς μηχανισμούς και μελέτες περίπτωσης. Μέσα από την ανάλυση πραγματικών περιστατικών σε δήμους, νοσοκομεία και δημόσιους οργανισμούς, αναδεικνύονται τα διαχρονικά προβλήματα διαφάνειας, οι συστηματικές αδυναμίες ελέγχου και οι επιπτώσεις της διαφθοράς στην δημοσιονομική σταθερότητα. Η συγκριτική αναφορά σε διεθνή σκάνδαλα, όπως η Enron και η Siemens, προσφέρει πολύτιμα διδάγματα και δείχνει ότι τα φαινόμενα αυτά είναι υπερεθνικά και πολυδιάστατα.

Στα συμπεράσματα επισημαίνεται ότι η εγκληματολογική λογιστική δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται μόνο ως μέσο διερεύνησης εκ των υστέρων, αλλά κυρίως ως προληπτικό εργαλείο. Η ενίσχυση της παρούσας forensic accountants στον δημόσιο τομέα, η αξιοποίηση προηγμένων ψηφιακών εργαλείων, η προστασία των whistleblowers και η διεθνής συνεργασία με φορείς όπως η OLAF και το GRECO αποτελούν βασικές κατευθύνσεις πολιτικής.

Η συμβολή της διατριβής συνιστάται στο ότι προσφέρει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο θεωρητικών εργαλείων, πρακτικών εφαρμογών και πολιτικών προτάσεων για τη θωράκιση του ελληνικού δημοσίου τομέα απέναντι στην απάτη και τη διαφθορά. Μέσα

από τη σύνδεση θεωρίας και πράξης, υπογραμμίζεται ο ρόλος της εγκληματολογικής λογιστικής στη διασφάλιση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της χρηστής διακυβέρνησης, που αποτελούν θεμέλια για την κοινωνική εμπιστοσύνη και βιώσιμη ανάπτυξη.

Περίληψη

Η παρούσα διατριβή εξετάζει την εγκληματολογική λογιστική ως μέσο πρόληψης και ανίχνευσης φαινομένων απάτης στον δημόσιο τομέα. Στόχος είναι η ανάδειξη των θεωρητικών μοντέλων, των διεθνών καλών πρακτικών και των πραγματικών μελετών περίπτωσης που μπορούν να αξιοποιηθούν για την ενίσχυση της διαφάνειας και της χρηστής διακυβέρνησης.

Στο θεωρητικό πλαίσιο παρουσιάζονται τα βασικά μοντέλα κατανόησης της απάτης, όπως το Fraud Triangle, το Fraud Diamond και το COSO Framework, καθώς και εργαλεία όπως ο Νόμος του Benford. Στη συνέχεια, αναλύεται το θεσμικό και οργανωτικό πλαίσιο του ελληνικού δημόσιου τομέα, οι ελεγκτικοί μηχανισμοί και οι κυριότερες αδυναμίες τους.

Το πρακτικό μέρος περιλαμβάνει μελέτες περίπτωσης από την Ελλάδα και το εξωτερικό (π.χ. δήμοι, νοσοκομεία, Enron, Siemens), οι οποίες αναδεικνύουν επαναλαμβανόμενα μοτίβα διαφθοράς και συστηματικές αδυναμίες ελέγχου. Μέσα από την ανάλυση αυτή, καταδεικνύεται η σημασία της εγκληματολογικής λογιστικής ως προληπτικού και κατασταλτικού μηχανισμού.

Τα συμπεράσματα επιβεβαιώνουν ότι η θεσμοθέτηση forensic accountants, η αξιοποίηση τεχνολογικών καινοτομιών (AI, blockchain, data analytics), η προστασία των whistleblowers και η ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στην θωράκιση του ελληνικού δημοσίου τομέα. Η εγκληματολογική λογιστική αναδεικνύεται ως κρίσιμος παράγοντας για την αποκατάσταση της κοινωνικής εμπιστοσύνης και την βιώσιμη ανάπτυξη.

Extended Abstract

This dissertation explores forensic accounting as both a scientific discipline and a practical tool for the prevention, detection, and investigation of fraud in the Greek public sector. The study's primary objective is to highlight how theoretical frameworks, international best practices, and real – life case studies can contribute to strengthening transparency, accountability, and good governance.

The theoretical part presents the main analytical models of fraud, including the Fraud Triangle, the Fraud Diamond, and the COSO Framework, as well as methods such as Benford's Law and advanced data analytics. These models and tools provide an essential foundation for understanding the causes of fraud and identifying weaknesses in control systems.

The analysis then focuses on the institutional and regulatory framework of the Greek public sector, critically assessing its main audit mechanisms and structural deficiencies. Emphasis is placed on issues such as understaffing, fragment oversight, and the limited use of digital tools.

The practical section investigates case studies from both Greece and abroad, such as municipalities, hospitals, and the scandals of Enron and Siemens, which reveal recurring patterns of mismanagement, procurement manipulation, and systemic weaknesses. These examples underline the importance of applying forensic accounting techniques not only reactively but also proactively.

The findings suggest that forensic accounting can serve as a preventive mechanism when combined with modern technological innovations such as artificial intelligent, blockchain, and big data analytics. Policy recommendations include the institutionalization of forensic accountants in key public entities, the enhancement of whistleblower protection, the integration of automated fraud-detection algorithms into platforms such as Diavgeia and ESIDIS, and stronger collaborations with international organizations such as OLAF and GRECO.

Overall, the dissertation demonstrates that forensic accounting is a critical factor in safeguarding public resources, restoring public trust, and promoting sustainable and fair development in Greece.

Σε διεθνές επίπεδο, τα φαινόμενα διαφθοράς στον δημόσιο τομέα παραμένουν εκτεταμένα. Σύμφωνα με τον Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς (CPI) της Transparency International για το 2024, τα δύο τρίτα των χωρών συγκεντρώνουν βαθμολογία κάτω από τον μέσο όρο, ενώ η Ελλάδα κατατάσσεται στην 59^η θέση με 49/100 βαθμούς, δείχνοντας βελτίωση αλλά και επίμονα πεδία κινδύνου (Transparency International, 2025). Παράλληλα, η έκθεση του ACFE (2024) αναφέρει ότι οι μεγαλύτερες απώλειες από απάτη σημειώνονται στον δημόσιο τομέα και ότι η πιο αποτελεσματική πηγή εντοπισμού παραμένουν οι ανώνυμες καταγγελίες (tips). Τα στοιχεία αυτά υπογραμμίζουν τη ανάγκη για ενίσχυση μηχανισμών πρόληψης και αξιοποίηση εργαλείων εγκληματολογικής λογιστικής στον ελληνικό δημόσιο τομέα.

Παρά την ύπαρξη σημαντικών μελετών γύρω από την απάτη και τον εσωτερικό έλεγχο, παρατηρείται ένα ερευνητικό κενό σε σχέση με μετρήσιμους δείκτες διαφάνειας και μεθοδολογίες εγκληματολογικής λογιστικής ειδικά προσαρμοσμένες στον ελληνικό δημόσιο τομέα. Οι περισσότερες διεθνείς προσεγγίσεις επικεντρώνονται στον ιδιωτικό τομέα, όπου τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου είναι πιο ώριμα, (Rezaee and Riley, 2009). Αντίθετα, στο δημόσιο πλαίσιο, η πολυπλοκότητα των διαδικασιών, η γραφειοκρατία και η περιορισμένη χρήση εργαλείων δεδομένων δυσχεραίνουν τον έγκαιρο εντοπισμό απάτης. Η παρούσα διατριβή επιχειρεί να καλύψει αυτό το κενό εξετάζοντας μοντέλα ανάλυσης κινδύνων και πρακτικές εφαρμογές εγκληματολογικής λογιστικής.

Η συγκεκριμένη διάρθρωση επιλέχθηκε ώστε να υπάρχει σαφής συνέχεια από το θεωρητικό υπόβαθρο προς την πρακτική εφαρμογή. Αρχικά, παρουσιάζεται το πλαίσιο και τα εργαλεία της εγκληματολογικής λογιστικής, στη συνέχεια αναλύεται το ελληνικό θεσμικό και επιχειρησιακό περιβάλλον και τέλος ακολουθούν εφαρμογές και προτάσεις πολιτικής. Η λογική αυτή εξασφαλίζει ότι ο αναγνώστης μπορεί να παρακολουθήσει ομαλά τη μετάβαση από τη θεωρία στην πράξη και να κατανοήσει πως οι αρχές μεταφράζονται σε συγκεκριμένες λύσεις.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ανάγκη για ενίσχυση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της αποτελεσματικότητας των μηχανισμών ελέγχου στον δημόσιο τομέα έχει αναδειχθεί έντονα τα τελευταία χρόνια, καθώς η πολυπλοκότητα των διοικητικών διαδικασιών και ο μεγάλος όγκος οικονομικών συναλλαγών δημιουργούν συνθήκες ευαλωτότητας σε φαινόμενα παρατυπιών, κακοδιαχείρισης και απάτης. Η συζήτηση γύρω από την ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών έχει αποκτήσει ιδιαίτερη βαρύτητα, δεδομένου ότι η αξιοπιστία του δημόσιου τομέα αποτελεί θεμελιώδη παράγοντα για την κοινωνική εμπιστοσύνη και τη χρηστή διακυβέρνηση. Σε αυτό το πλαίσιο, η εγκληματολογική λογιστική έχει αναδειχθεί ως ένα σύγχρονο και εξειδικευμένο εργαλείο, το οποίο συνδυάζει τεχνικές ελέγχου, αναλυτικές μεθόδους και στοιχεία ερευνητικής διερεύνησης, προσφέροντας σημαντικές δυνατότητες για την έγκαιρη αναγνώριση και αντιμετώπιση οικονομικών ατασθαλιών. Όπως επισημαίνει ο Bhasin (2016), η εγκληματολογική λογιστική συμβάλλει ουσιαστικά στην αποτύπωση ύποπτων συναλλαγών και στη στήριξη των μηχανισμών ελέγχου και δικαστικής διερεύνησης.

Η παρούσα διατριβή εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο η εγκληματολογική λογιστική μπορεί να αξιοποιηθεί στον ελληνικό δημόσιο τομέα ως παράγοντας ενίσχυσης της διαφάνειας και της λογοδοσίας. Η εργασία επικεντρώνεται στον ρόλο της εγκληματολογικής λογιστικής στην ανίχνευση και πρόληψη οικονομικών παρατυπιών, αλλά και στις πραγματικές δυνατότητες εφαρμογής των μεθόδων της σε δημόσιους οργανισμούς. Παράλληλα, διερευνώνται οι βασικές προκλήσεις που δυσχεραίνουν την αξιοποίηση της στην ελληνική πραγματικότητα, όπως η ύπαρξη θεσμικών αδυναμιών, η ελλιπής τεχνολογική υποστήριξη και οι περιορισμοί στην πρόσβαση σε κρίσιμα δεδομένα. Στο πλαίσιο αυτό, η διατριβή επιδιώκει να απαντήσει σε καίρια ερωτήματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα των forensic τεχνικών, το εύρος της εφαρμογής τους και το κατά πόσο μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στη βελτίωση των ελέγχων.

Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, αξιοποιείται ποιοτική βιβλιογραφική ανασκόπηση και ανάλυση επιλεγμένων μελετών περίπτωσης από τον ελληνικό δημόσιο τομέα, με στόχο την κατανόηση των πραγματικών αναγκών και των δυνατοτήτων εφαρμογής της εγκληματολογικής λογιστικής στη δημόσια διοίκηση.

Η επιλογή αυτής της μεθοδολογικής προσέγγισης επιτρέπει την ανάδειξη βασικών τάσεων, προκλήσεων και προοπτικών, παρά τους περιορισμούς που απορρέουν από τη χρήση δευτερογενών δεδομένων και τη δυσκολία πρόσβασης σε εμπιστευτικές πληροφορίες. Παρά τα όρια αυτά, η παρούσα ανάλυση προσφέρει μια συνολική θεώρηση του τρόπου με τον οποίο η εγκληματολογική λογιστική μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη διαμόρφωση ενός πιο αποτελεσματικού και διαφανούς πλαισίου λειτουργίας για τον ελληνικό δημόσιο τομέα.

Η διατριβή οργανώνεται σε τρία βασικά κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται το θεωρητικό πλαίσιο και τα βασικά μοντέλα της εγκληματολογικής λογιστικής. Το δεύτερο κεφάλαιο εξετάζει το ελληνικό θεσμικό και λειτουργικό περιβάλλον, αναλύοντας τα είδη οικονομικών παρατυπιών, το ισχύον πλαίσιο ελέγχου και τις κύριες προκλήσεις εφαρμογής. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται μελέτες περίπτωσης και πρακτικές εφαρμογές των forensic τεχνικών, καθώς και προτάσεις πολιτικής για την ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στον δημόσιο τομέα. Η διάρθρωση αυτή επιτρέπει ομαλή μετάβαση από το θεωρητικό υπόβαθρο στην πρακτική εφαρμογή των μεθόδων της εγκληματολογικής λογιστικής.

Κεφάλαιο 1: Θεωρητικό Πλαίσιο

1.1 Ορισμός και Σκοπός της Εγκληματολογικής Λογιστικής

Η Εγκληματολογική Λογιστική (forensic accounting) είναι ο κλάδος της λογιστικής που ασχολείται με την διερεύνηση οικονομικών εγκλημάτων, την ανάλυση ύποπτων συναλλαγών και τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων για χρήση σε οικονομικές διαδικασίες. Ουσιαστικά, αποτελεί ένα συνδυασμό λογιστικής, ελεγκτικής, οικονομικής ανάλυσης και ποινικής δικαιοσύνης ο οποίος εφαρμόζεται σε περιπτώσεις απάτης, υπεξαίρεσης, διαφθοράς και άλλων μορφών οικονομικού εγκλήματος. Η εγκληματολογική λογιστική έχει οριστεί ως η χρήση λογιστικών, ελεγκτικών, και ανακριτικών δεξιοτήτων για τη συλλογή και ανάλυση οικονομικών πληροφοριών, με στόχο τη χρήση τους σε δικαστικές διαδικασίες (Golden, Skalak & Clayton 2011). Παράλληλα, σύμφωνα με το American Institute of Certified Public Accountants (AICPA, 2021), ο εγκληματολόγος λογιστής δεν περιορίζεται στη διαχείριση των αριθμών, αλλά δρα ως ανεξάρτητος ελεγκτής που διασφαλίζει την αξιοπιστία των οικονομικών αναφορών.

Οι εγκληματολόγοι λογιστές (forensic accountants) δεν περιορίζονται σε απλή εξέταση οικονομικών καταστάσεων, αλλά προχωρούν σε βαθύτερη ανάλυση, αναζητώντας ασυνήθιστα πρότυπα, κρυμμένες συναλλαγές ή απουσία τεκμηρίωσης. Στόχος τους είναι να αποκαλύψουν παρατυπίες που υποκρύπτουν δόλο, ώστε να συμβάλλουν είτε στην ποινική δίωξη των υπευθύνων είτε στην προληπτική ενίσχυση των μηχανισμών ελέγχου.

Σύμφωνα με το American Institute of Certified Public Accountants (AICPA), η εγκληματολογική λογιστική ορίζεται ως «η εφαρμογή εξειδικευμένων λογιστικών δεξιοτήτων σε νομικά ζητήματα, συμπεριλαμβανομένων των ερευνών απάτης και της ανάλυσης αποδεικτικών στοιχείων». Παρόμοια, η Association of Certified Fraud Examiners (ACFE) υπογραμμίζει ότι ο ρόλος της δεν περιορίζεται στον εντοπισμό απάτης, αλλά επεκτείνεται και στην πρόληψη, μέσα από τον σχεδιασμό συστημάτων ελέγχου και την ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης (corporate governance).

Ο σκοπός της εγκληματολογικής λογιστικής είναι διττός: αφενός κατασταλτικός, με την αποκάλυψη και τεκμηρίωση περιστατικών απάτης και την παροχή

αξιόπιστων αποδεικτικών στοιχείων σε δικαστικές ή διοικητικές διαδικασίες αφετέρου προληπτικός, καθώς συμβάλει στη θωράκιση των οργανισμών απέναντι σε μελλοντικά φαινόμενα διαφθοράς, ενισχύοντας τα εσωτερικά τους συστήματα ελέγχου.

Ειδικά στον δημόσιο τομέα, η συμβολή της εγκληματολογικής λογιστικής υπερβαίνει τα στενά οικονομικά όρια. Συνδέεται άμεσα με την ενίσχυση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της κοινωνικής εμπιστοσύνης προς τους θεσμούς, προάγοντας τη χρηστή διακυβέρνηση. Η ενσωμάτωση της στις δημόσιες πολιτικές αποτελεί βασικό αντίβαρο απέναντι στη διαφθορά και μπορεί να αποτρέψει συστηματικές κρίσεις που υπομονεύουν τη δημοσιονομική σταθερότητα και την κοινωνική συνοχή.

1.2 Ιστορική Εξέλιξη και Διεθνές Πλαίσιο

Η εγκληματολογική λογιστική αναπτύχθηκε ιδιαίτερα στις Ηνωμένες Πολιτείες μετά από σημαντικά χρηματοοικονομικά σκάνδαλα όπως η Enron και η κατάρρευση της Arthur Andersen. Μετά την ψήφιση του νόμου Sarbanes – Oxley (2002), οι επιχειρήσεις υποχρεώθηκαν να ενισχύσουν τους μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου, ενώ οι νομικές αρχές στράφηκαν στη χρήση ειδικών λογιστών για την τεκμηρίωση της απάτης.

Στην Ευρώπη, η εγκληματολογική λογιστική χρησιμοποιείται κυρίως σε έρευνες οικονομικής εγκληματικότητας, δημόσιες συμβάσεις, απάτες κατά των κρατικών επιχορηγήσεων και ξέπλυμα χρήματος. Οι εταιρείες Big 4 (EY, PwC, Deloitte, KPMG) έχουν αναπτύξει εξειδικευμένα τμήματα forensic services που συνεργάζονται με δικαστικές και εποπτικές αρχές.

Η εγκληματολογική λογιστική δεν αποτελεί έναν νέο φαινόμενο, αλλά έχει ρίζες ήδη από τον 19^ο αιώνα, όταν λογιστές και οικονομικοί εμπειρογνώμονες καλούνταν ως μάρτυρες σε δικαστικές υποθέσεις υπεξαίρεσης ή χρεοκοπίας. Σταδιακά, ο ρόλος τους εξελίχθηκε σε ξεχωριστή ειδικότητα, που συνδύαζε λογιστικές γνώσεις με νομικές και ανακριτικές δεξιότητες.

Η ραγδαία ανάπτυξη του κλάδου σημειώθηκε στον 20^ο αιώνα, ιδιαίτερα στις Ηνωμένες Πολιτείες. Σκάνδαλα όπως το Enron και το WorldCom, αλλά και η

κατάρρευση της Arthur Andersen, αποκάλυψαν τις σοβαρές αδυναμίες των παραδοσιακών ελεγκτικών μηχανισμών. Η απάντηση ήρθε με τον νόμο Sarbanes – Oxley (2002), που ενίσχυσε την εταιρική διακυβέρνηση και οδήγησε σε εκτεταμένη ζήτηση για Forensic Accountants. Αντίστοιχα παραδείγματα στην Ευρώπη όπως το σκάνδαλο Parmalat στην Ιταλία και η υπόθεση Siemens στη Γερμανία, ανέδειξαν την ανάγκη για εξειδικευμένους μηχανισμούς ελέγχου και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η εγκληματολογική λογιστική συνδέθηκε με τις προσπάθειες καταπολέμησης της απάτης εις βάρος των ευρωπαϊκών κονδυλίων, αλλά και με την εφαρμογή των Οδηγιών για το Ξέπλυμα Χρήματος (AML Directives). Ο ρόλος της ενισχύθηκε από διεθνείς συμβάσεις, όπως η Σύμβαση του ΟΗΕ κατά της Διαφθοράς (UNCAC) και οι Συστάσεις του ΟΟΣΑ και της GRECO, που προώθησαν τη θεσμική θωράκιση των κρατών απέναντι στην διαφθορά.

Η διεθνής βιβλιογραφία επιβεβαιώνει αυτήν την εξέλιξη. Σύμφωνα με τον Rezaee (2002) η συστηματική εμφάνιση σκανδάλων στη δεκαετία του 1990 οδήγησε σε ενίσχυση του ρόλου της εγκληματολογικής λογιστικής σε ΗΠΑ και Ευρώπη. Αντίστοιχα ο Bhasin (2016) καταγράφει πως η ανάγκη καταπολέμησης της διαφθοράς και της απάτης καθιέρωσε την εγκληματολογική λογιστική ως βασικό μηχανισμό εμπιστοσύνης. Στο ίδιο πνεύμα, διεθνείς οργανισμοί, όπως ο ΟΟΣΑ (2017) και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019), αναδεικνύουν την εφαρμογή της σε δημόσιες συμβάσεις και μηχανισμούς διαχείρισης κινδύνων.

Η διεθνής εμπειρία δείχνει διαφοροποιήσεις: στις ΗΠΑ η εγκληματολογική λογιστική εφαρμόζεται κυρίως στον ιδιωτικό και εταιρικό τομέα, στην Ευρώπη επικεντρώνεται στις δημόσιες συμβάσεις και στη διαχείριση επιδοτήσεων, ενώ σε χώρες της Ασίας αξιοποιούνται νέες τεχνολογίες, όπως big data analytics και τεχνητή νοημοσύνη, για την ανάλυση τεράστιων όγκων συναλλαγών.

Συνολικά, η ιστορική εξέλιξη και το διεθνές πλαίσιο δείχνουν ότι η εγκληματολογική λογιστική έχει καθιερωθεί ως αναπόσπαστο εργαλείο πρόληψης και καταστολής οικονομικών εγκλημάτων, με αυξανόμενη σημασία τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα.

1.3 Διαφορές με τη Λογιστική και την Ελεγκτική

Παρότι συγγενείς επιστήμες, η εγκληματολογική λογιστική διαφέρει σημαντικά από τη χρηματοοικονομική λογιστική και την ελεγκτική.

Η λογιστική, η ελεγκτική και η εγκληματολογική λογιστική αποτελούν τρεις διακριτούς αλλά αλληλένδετους κλάδους. Ο λογιστής επικεντρώνεται στην καταγραφή, ταξινόμηση και παρουσίαση των οικονομικών συναλλαγών, προκειμένου να παρέχει μια ακριβή εικόνα της οικονομικής θέσης ενός οργανισμού. Ο ελεγκτής, από την άλλη πλευρά, έχει ως κύριο έργο την επιβεβαίωση της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων, εφαρμόζοντας πρότυπα και διαδικασίες που στοχεύουν στη διασφάλιση της διαφάνειας και της κανονιστικής συμμόρφωσης.

Η εγκληματολογική λογιστική διαφοροποιείται, διότι δεν περιορίζεται στον έλεγχο της ορθότητας των οικονομικών καταστάσεων, αλλά στοχεύει στην αποκάλυψη φαινομένων δόλου, διαφθοράς ή υπεξαίρεση. Ο forensic accountant λειτουργεί με ερευνητική προσέγγιση, αναλύει ύποπτα πρότυπα συναλλαγών και αναζητά αποδείξεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε δικαστικές διαδικασίες.

Η διαφθορά στον σκοπό είναι καθοριστική: η λογιστική αποτυπώνει, η ελεγκτική πιστοποιεί, ενώ η εγκληματολογική λογιστική διερευνά και αποκαλύπτει. Ο ελεγκτής βασίζεται σε δειγματοληπτικούς ελέγχους και εφαρμόζει τυποποιημένα διεθνή πρότυπα, ενώ ο εγκληματολόγος λογιστής χρησιμοποιεί εξειδικευμένα εργαλεία, όπως η εφαρμογή του νόμου του Benford, η ψηφιακή εγκληματολογία (digital forensics), η ανάλυση μεγάλων δεδομένων (data analytics) και οι ανακριτικές συνεντεύξεις.

Επιπλέον, ενώ ο ελεγκτής δεν έχει ως αποκλειστική ευθύνη την ανακάλυψη απάτης, ο εγκληματολόγος λογιστής έχει ρητή αποστολή να διερευνήσει πιθανές παρατυπίες και να τεκμηριώσει με ακρίβεια τα ευρήματα. Αυτό προσδίδει και μια σαφή νομική διάσταση, αφού οι εκθέσεις forensic accounting μπορούν να αποτελέσουν αποδεικτικά στοιχεία σε δικαστήρια.

Παράδειγμα αυτής της διαφοροποίησης αποτελεί η περίπτωση κατά την οποία ένας ελεγκτής ενδέχεται να πιστοποιήσει ότι οι οικονομικές καταστάσεις απεικονίζουν την πραγματικότητα “κατά εύλογο τρόπο”, ενώ ο εγκληματολόγος λογιστής θα

ερευνήσει περαιτέρω αν συγκεκριμένες καταχωρήσεις έγιναν με σκοπό την παραπλάνηση των μετοχών ή την απόκρυψη υπεξαίρεσης.

Κατά συνέπεια, η εγκληματολογική λογιστική δεν ανταγωνίζεται τη λογιστική ή την ελεγκτική, αλλά λειτουργεί συμπληρωματικά, προσφέροντας το αναγκαίο θεσμικό αντίβαρο απέναντι στη διαφθορά και ενισχύοντας την αξιοπιστία τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημοσίου τομέα.

Τομέας	Εστίαση	Προσέγγιση	Τελικός Σκοπός
Λογιστική	Καταγραφή και Παρουσίαση οικονομικών στοιχείων	Αντικειμενική Παρουσίαση	Πληροφόρηση χρήστη
Ελεγκτική	Έλεγχος ακρίβειας λογιστικών στοιχείων	Δειγματολογικός έλεγχος	Έκφραση γνώμης
Εγκληματολογική Λογιστική	Έρευνα ύποπτων οικονομικών πράξεων	Αναλυτική διερεύνηση	Απόδειξη/Τεκμηρίωση απάτης

1.4 Βασικά Εργαλεία και Τεχνικές της Εγκληματολογικής Λογιστικής

Η εγκληματολογική λογιστική αξιοποιεί ποικίλα εργαλεία, όπως:

Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Δεικτών: Αξιολόγηση μεταβολών σε δείκτες για εντοπισμό ανωμαλιών.

Διασταυρώσεις Στοιχείων: Σύγκριση στοιχείων από διαφορετικά λογιστικά συστήματα ή τμήματα.

Data Analytics: Χρήση λογισμικού για εντοπισμό μοτίβων ή ύποπτων συναλλαγών.

Red flags (κόκκινες σημαίες): Σημάδια απάτης όπως διπλοεγγραφές, στρογγυλοί αριθμοί, απουσία παραστατικών.

Interviewing & Interrogation: Δεξιότητες ανάκρισης προσώπων.

Digital Forensics: Ανάλυση ηλεκτρονικών αρχείων, email, λογιστικών προγραμμάτων.

Η χρησιμότητα των εργαλείων της εγκληματολογικής λογιστικής δεν μπορεί να αποκοπεί από τη γενικότερη παράδοση της χρηματοοικονομικής ανάλυσης. όπως επισημαίνει ο Γαρεφαλάκης (2018), η ενδεδειγμένη αξιολόγηση των οικονομικών δεικτών και η κατανόηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων αποτελούν προϋποθέσεις για τον εντοπισμό ασυνήθιστων προτύπων. Παράλληλα, οι Σαριαννίδης και Κοντέος (2020) τονίζουν ότι η εφαρμογή συστηματικών μεθοδολογιών ανάλυσης δεδομένων επιτρέπει στους ερευνητές να εντοπίζουν συσχετίσεις και αποκλίσεις που διαφορετικά θα διέφευγαν της προσοχής. Ο συνδυασμός αυτών των παραδοσιακών εργαλείων με τις σύγχρονες πρακτικές forensic accounting δημιουργεί ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο ελέγχου, όπου η λογιστική τεκμηρίωση, η ποσοτική ανάλυση και οι τεχνικές ψηφιακής εγκληματολογίας λειτουργούν συμπληρωματικά για την διασφάλιση της διαφάνειας και την αποτελεσματική ανίχνευση φαινομένων απάτης.

Σύμφωνα με τον Albrecht et.al. (2012), η εγκληματολογική λογιστική ενισχύεται από την ανάπτυξη δεικτών απάτης που επιτρέπουν την ανίχνευση μη φυσιολογικών συναλλαγών. Παράλληλα, οι Bologne & Lindquist (2017) υπογραμμίζουν ότι οι τεχνικές data mining είναι καθοριστικές για την αξιοποίηση μεγάλων βάσεων δεδομένων, επιτρέποντας τον εντοπισμό μοτίβων που παραμένουν αθέατα μέσα από τους παραδοσιακούς ελέγχους. Επιπλέον, ο Singleton (2010) δίνει έμφαση στη σημασία των red flags ως έγκαιρων προειδοποιητικών σημάτων, τα οποία παρέχουν στους ελεγκτές κρίσιμες ενδείξεις για πιθανές περιπτώσεις απάτης

1.5 Η Σχέση της Εγκληματολογικής Λογιστικής με τον Δημόσιο Τομέα.

Η εφαρμογή της εγκληματολογικής λογιστικής στον δημόσιο τομέα συνδέεται άμεσα με τον έλεγχο δημόσιων δαπανών, την ανίχνευση παρανομιών σε συμβάσεις και προμήθειες, και τη στήριξη της διοικητικής και ποινικής δικαιοσύνης. Τα συνηθέστερα πεδία εφαρμογής περιλαμβάνουν:

- Δήμους και Περιφέρειες (ΟΤΑ)
- Νοσοκομεία και δημόσιες δομές υγείας
- ΔΕΚΟ
- Υπουργεία και Φορείς διαχείρισης ευρωπαϊκών κονδυλίων

Οι εγκληματολόγοι λογιστές καλούνται να τεκμηριώσουν υποθέσεις καταχρήσεων, πλασματικών έργων, πλαστογραφίας, διπλοπληρωμών, ή σύγκρουσης συμφερόντων.

Η εγκληματολογική λογιστική συνδέεται στενά με τον δημόσιο τομέα, καθώς η διαχείριση των δημόσιων πόρων αποτελεί κρίσιμο ζήτημα για κάθε κοινωνία. Σε αντίθεση με τον ιδιωτικό τομέα, όπου οι ζημιές από την απάτη επηρεάζουν κυρίως μετόχους ή τους επενδυτές, στον δημόσιο τομέα το κόστος μετακυλιέται άμεσα στους πολίτες μέσω της φορολογίας και της απώλειας κοινωνικών υπηρεσιών. Για το λόγο αυτό, η ενσωμάτωση της εγκληματολογικής λογιστικής στη λειτουργία των δημόσιων οργανισμών όσο και κοινωνικοπολιτική σημασία.

Η συμβολή της εγκληματολογικής λογιστικής στον δημόσιο τομέα συνδέεται άμεσα με τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης και του εσωτερικού ελέγχου. Όπως τονίζουν οι Γαρεφαλάκης, Κουτουπής & Κυριακώγκονας (2020), η ύπαρξη αποτελεσματικών μηχανισμών διακυβέρνησης και εσωτερικού ελέγχου αποτελεί θεμέλιο για την πρόληψη καταχρήσεων και τη διασφάλιση της χρηστής διοίκησης. Στο πλαίσιο αυτό, η εγκληματολογική λογιστική λειτουργεί ως συμπληρωματικό εργαλείο, ενισχύοντας την αξιοπιστία των ελέγχων και προσφέροντας τεκμηριωμένες μεθόδους ανίχνευσης μεθόδων διαφθοράς. Η διασύνδεση των δύο προσεγγίσεων εταιρικής διακυβέρνησης και forensic accounting καθιστά πιο αποτελεσματική τη λειτουργία των δημοσίων οργανισμών, ενδυναμώνει τη λογοδοσία και ενισχύει την εμπιστοσύνη των πολιτών προς το κράτος.

Ο δημόσιος τομέας χαρακτηρίζεται συχνά από πολύπλοκες δομές, πληθώρα κανονιστικών ρυθμίσεων και σημαντικά χρηματικά κονδύλια που διατίθενται μέσω κρατικών προϋπολογισμών, επιδοτήσεων ή ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Η πολυπλοκότητα αυτή δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για παρατυπίες, κακοδιαχείριση και φαινόμενα διαφθορά. Ο εγκληματολόγος λογιστής μπορεί να λειτουργήσει ως θεσμικό αντίβαρο, εντοπίζοντας «κόκκινες σημαίες» (red flags) σε διαδικασίες όπως οι δημόσιες συμβάσεις, οι προμήθειες, οι αναθέσεις έργων και η διαχείριση κονδυλίων ΕΣΠΑ.

Επιπλέον, η εγκληματολογική λογιστική στον δημόσιο τομέα δεν περιορίζεται στον κατασταλτικό της ρόλο (δηλαδή τον εντοπισμό της απάτης μετά την τέλεση της), αλλά έχει και σημαντική προληπτική διάσταση. Μέσω της ανάπτυξης εργαλείων ανάλυσης κινδύνου, της αξιοποίησης τεχνολογιών data analytics και της διασύνδεσης πληροφοριακών συστημάτων, μπορεί να συμβάλει στη έγκαιρη ανίχνευση ύποπτων συναλλαγών και στη μείωση του κινδύνου εμφάνισης ατασθαλιών.

Η εφαρμογή της στο δημόσιο τομέα ενισχύει τη λογοδοσία και τη διαφάνεια, στοιχεία απαραίτητα για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης των πολιτών προς το κράτος. Σε κοινωνίες με ιστορικά υψηλά επίπεδα διαφθοράς, όπως η Ελλάδα, η αξιοποίηση της εγκληματολογικής λογιστικής μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά στη βελτίωση της διεθνούς εικόνας της χώρας, στην προσέλκυση επενδύσεων και στην αποτελεσματικότερη χρήση των ευρωπαϊκών και εθνικών πόρων, πρέπει να σημειωθεί ότι η εγκληματολογική λογιστική στον δημόσιο τομέα δεν είναι μόνο τεχνικό εργαλείο αλλά και μηχανισμός διακυβέρνησης. Μέσα από την παραγωγή τεκμηριωμένων εκθέσεων και τη συνεργασία με δικαστικές και ελεγκτικές αρχές ενισχύει το κράτος δικαίου και προσφέρει ένα πλαίσιο λογοδοσίας που προάγει τη χρηστή διοίκηση και την κοινωνική δικαιοσύνη.

Στη διεθνή βιβλιογραφία, η σχέση της εγκληματολογικής λογιστικής με τον δημόσιο τομέα έχει αναδειχθεί σε πολλές έρευνες. Ο Razaee & Riley (2010) τονίζουν ότι η εγκληματολογική λογιστική αποτελεί κρίσιμο μηχανισμό ενίσχυσης της λογοδοσίας, ειδικά σε περιόδους οικονομικής κρίσης, όπου η διαχείριση δημοσίων πόρων γίνεται πιο ευάλωτη σε φαινόμενα διαφθοράς. Σύμφωνα με τον Bhasin (2015) η ενσωμάτωση της σε δημόσιες υπηρεσίες συμβάλλει ουσιαστικά στον

περιορισμό της κακοδιαχείρισης και στην αύξηση της εμπιστοσύνης των πολιτών. Επιπλέον, οι Peterson & Zikmund (2004) υπογραμμίζουν ότι η χρήση forensic τεχνικών μπορεί να αποτρέψει την κατάχρηση ευρωπαϊκών και κρατικών κονδυλίων, ενισχύοντας, ενισχύοντας την αποτελεσματικότητα και τη διαφάνεια στη δημόσια διοίκηση.

1.6 Ηθική και Νομικό Πλαίσιο

Οι εγκληματολόγοι λογιστές λειτουργούν σε ένα νομικά ευαίσθητο περιβάλλον. Οι εργασίες τους πρέπει να είναι πλήρως τεκμηριωμένες, να ακολουθούν κανόνες δεοντολογίας, και να αντέχουν σε δικαστικό έλεγχο. Σε πολλές περιπτώσεις, οι αναφορές τους αποτελούν αποδεικτικά στοιχεία σε δίκες.

Η εφαρμογή τους στο δημόσιο τομέα συνδέεται επίσης με το διοικητικό δίκαιο, τη δημόσια λογιστική, το ποινικό δίκαιο, αλλά και με διεθνείς οδηγίες για πρόληψη της διαφθοράς (π.χ. Σύμβαση ΟΗΕ, Σύσταση OECD, GRECO).

Η εγκληματολογική λογιστική λειτουργεί σε ένα περιβάλλον με υψηλές απαιτήσεις δεοντολογίας και αυστηρό νομικό πλαίσιο. Οι επαγγελματίες του κλάδου καλούνται να τηρούν απόλυτη ακεραιότητα, ανεξαρτησία και αντικειμενικότητα, καθώς τα ευρήματά τους συχνά αποτελούν κρίσιμα αποδεικτικά στοιχεία σε δικαστικές διαδικασίες.

Η σημασία της ηθικής στην εγκληματολογική λογιστική συνδέεται άμεσα με την έννοια της εταιρικής διακυβέρνησης και της διαχείρισης κινδύνων. Όπως τονίζουν οι Γαρεφαλάκης, Κουτουπής & Κυριακόγκονας (2020), χωρίς σαφές πλαίσιο κανόνων δεοντολογίας και λογοδοσίας, οι μηχανισμοί ελέγχου καθίστανται ανεπαρκείς. Η ύπαρξη ηθικών κανόνων ενισχύει την εμπιστοσύνη όχι μόνο στο έργο του λογιστή, αλλά και στη λειτουργία των δημοσίων οργανισμών, οι οποίοι οφείλουν να προστατεύσουν το δημόσιο συμφέρον. Παράλληλα, η διεθνής εμπειρία δείχνει ότι τα νομικά πλαίσια που ενσωματώνουν αρχές δεοντολογίας οδηγούν σε μεγαλύτερη διαφάνεια και περιορίζουν τη δυνατότητα συγκάλυψης φαινομένων απάτης. Κατά συνέπεια, η ηθική και το νομικό πλαίσιο δεν αποτελούν απλώς τυπικές ρυθμίσεις, αλλά ουσιαστικούς πυλώνες για την αποτελεσματική εφαρμογή της εγκληματολογικής λογιστικής στον δημόσιο τομέα.

Σε διεθνές επίπεδο, οργανισμοί όπως το American Institute of Certified Public Accountants (AICPA), η Association of Certified Fraud Examiners (ACFE) και η International Federation of Accountants (IFAC) έχουν θεσπίσει κώδικες δεοντολογίας που καθοδηγούν τους forensic accountants. Οι αρχές της επαγγελματικής συμπεριφοράς περιλαμβάνουν: την τήρηση εμπιστευτικότητας, την αποφυγή σύγκρουσης συμφερόντων, την πλήρη και ακριβή τεκμηρίωση των ευρημάτων και τη διατήρηση της ανεξαρτησίας από πολιτικές ή επιχειρηματικές πιέσεις.

Σύμφωνα με τον Grippo & Ibe (2003), η εγκληματολογική λογιστική λειτουργεί σε ένα περιβάλλον αυξημένων ηθικών απαιτήσεων, όπου η αμεροληψία και η αντικειμενικότητα αποτελούν καθοριστικά στοιχεία για την αξιοπιστία πορισμάτων. Ο DiGabriele (2008) αναφέρει ότι οι forensic accountants καλούνται συχνά να ισορροπήσουν ανάμεσα σε νομικές απαιτήσεις και ηθικά διλήματα, κάτι που αναδεικνύει τη σημασία ισχυρών κωδίκων δεοντολογίας. Επιπλέον, οι Messier Glover & Prawitt (2017) επισημαίνουν ότι η ύπαρξη διεθνών προτύπων ελέγχου και δεοντολογίας ενισχύει την προστασία των επαγγελματιών απέναντι σε πιέσεις, πολιτικές ή επιχειρηματικές, οι οποίες ενδέχεται να υπομονεύσουν την ανεξαρτησία τους.

Ηθικά διλήματα ανακύπτουν συχνά όταν οι ερευνητές καλούνται να ισορροπήσουν ανάμεσα στον επαγγελματικό τους καθήκον και σε εξωτερικές πιέσεις. Για παράδειγμα, σε υποθέσεις που εμπλέκουν υψηλόβαθμα στελέχη ή πολιτικά πρόσωπα, ο εγκληματολόγος λογιστής πρέπει να διασφαλίσει ότι η εργασία του δεν θα υπονομευθεί από συγκρούσεις συμφερόντων ή απόπειρες συγκάλυψης. Σε αυτό το πλαίσιο, η ύπαρξη θεσμικών μηχανισμών προστασίας των επαγγελματιών και των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος (whistleblowers) είναι καθοριστική.

Στην Ελλάδα, το νομικό πλαίσιο της εγκληματολογικής λογιστικής συνδέεται με το ποινικό δίκαιο, το διοικητικό δίκαιο και το δημόσιο λογιστικό. Επιπλέον, η χώρα έχει υποχρεώσεις που απορρέουν από διεθνείς συμβάσεις, όπως η Σύμβαση του ΟΗΕ κατά της Διαφθοράς (UNCAC) και η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης (CRECO), καθώς και από τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το ξέπλυμα χρήματος (Anti-Money Laundering Directives). Οι κανόνες αυτοί ορίζουν πλαίσιο

συμμόρφωσης που καθιστά τα πορίσματα των forensic accountant όχι μόνο επαγγελματικά τεκμηριωμένα αλλά και νομικά αξιοποιήσιμα.

Συνολικά, η ηθική και το νομικό πλαίσιο αποτελούν τον θεμέλιο λίθο της εγκληματολογικής λογιστικής. Η συμμόρφωση σε αυτούς τους κανόνες εξασφαλίζει ότι τα πορίσματα είναι αξιόπιστα, αμερόληπτα και δικαστικά αποδεκτά, ενισχύοντας έτσι την εμπιστοσύνη των πολιτών στους ελεγκτικούς και δικαστικούς θεσμούς.

Το δεύτερο κεφάλαιο προσέφερε μια ολοκληρωμένη εικόνα της εγκληματολογικής λογιστικής, από τον ορισμό και τον σκοπό της μέχρι την ιστορική εξέλιξη, το διεθνές πλαίσιο, τις σχέσεις της με τον δημόσιο τομέα και τα ηθικά και νομικά ζητήματα που την διέπουν. Η συστηματική παρουσίαση αυτών των θεματικών ανέδειξε τη σημασία του κλάδου ως εργαλείου πρόληψης και αντιμετώπισης της διαφθοράς. Η κατανόηση αυτού του θεωρητικού υπόβαθρου αποτελεί προϋπόθεση για την ανάλυση του επόμενου κεφαλαίου, όπου εξετάζεται ο ελληνικός δημόσιος τομέας και οι ιδιαίτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει.

1.7 Fraud Triangle

Το μοντέλο του «Τριγώνου της Απάτης» (Fraud Triangle), που εισήγαγε ο Cressey (1953), και αποτελεί μέχρι σήμερα ένα από τα πιο γνωστά θεωρητικά εργαλεία για την κατανόηση των φαινομένων οικονομικής απάτης. Σύμφωνα με το μοντέλο, τρεις παράγοντες συνυπάρχουν ώστε να δημιουργηθεί το έδαφος για την τέλεση απάτης:

- πίεση ή κίνητρο, που συνήθως σχετίζεται με οικονομικές ανάγκες ή προσωπικές φιλοδοξίες
- Ευκαιρία που προκύπτει από αδυναμίες στον εσωτερικό έλεγχο ή από εμπιστοσύνη που απολαμβάνει το άτομο
- Ορθολογική, η διαδικασία με την οποία ο δράστης δικαιολογεί ηθικά την πράξη του.

Το Fraud Triangle βοηθά τους ερευνητές και τους ελεγκτές να εντοπίσουν τις ρίζες μιας απάτης και να σχεδιάσουν αποτελεσματικά μέτρα πρόληψης.

Ωστόσο το μοντέλο έχει επικριθεί για υπεραπλούστευση πολύπλοκων συμπεριφορών. Στο δημόσιο τομέα, πέρα από τις ατομικές πιέσεις, συχνά παίζουν ρόλο θεσμικές αδυναμίες, όπως η ανεπαρκής εποπτεία ή η έλλειψη κυρώσεων. Έτσι, το Fraud Triangle πρέπει να χρησιμοποιείται ως αφετηρία ανάλυσης και να συμπληρώνεται με πιο εκτεταμένα μοντέλα, όπως το Fraud Diamond ή τα σύγχρονα πλαίσια διαχείρισης κινδύνων (COSO, 2013).

1.8 Fraud Diamond

Το 2004, οι Wolfe και Hermanson πρότειναν την εξέλιξη του Fraud Triangle με την προσθήκη μιας τέταρτης διάστασης, την ικανότητα (capability), δημιουργώντας έτσι το μοντέλο του Fraud Diamond. Σύμφωνα με τους συγγραφείς, ακόμη και αν συνυπάρχουν πίεση, ευκαιρία και ορθολογικοποίηση, η απάτη δεν θα πραγματοποιηθεί χωρίς το κατάλληλο άτομο που διαθέτει τις δεξιότητες και την πρόσβαση να την υλοποιήσει. Στον δημόσιο τομέα, η διάσταση της ικανότητας αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς υπάλληλοι με πολυετή εμπειρία, γνώση διαδικασιών προμηθειών ή πρόσβαση σε κρίσιμα πληροφοριακά συστήματα μπορούν να εκμεταλλευτούν τα κενά ελέγχου. Το μοντέλο του Fraud Diamond δίνει έμφαση στην ανάγκη για περιορισμό της υπερσυγκέντρωσης αρμοδιοτήτων, εναλλαγή ρόλων και συνεχή παρακολούθηση της πρόσβασης σε συστήματα, ώστε να μειώνεται η πιθανότητα εμφάνισης απάτης. Η συμβολή του έγκειται στην ανάδειξη του ανθρώπινου παράγοντα, όχι μόνο ως προς τα κίνητρα αλλά και ως προς τις ικανότητες και την επιρροή που διαθέτουν συγκεκριμένα στελέχη.

1.9 COSO Framework

Ένα από τα πιο αναγνωρισμένα διεθνώς πλαίσια για τον εσωτερικό έλεγχο είναι το COSO (Committee of Sponsoring Organization). Η αναθεωρημένη έκδοση του 2013 παρουσιάζει πέντε βασικές συνιστώσες (περιβάλλον ελέγχου, εκτίμηση κινδύνων δραστηριότητες ελέγχου, πληροφορίες & επικοινωνία, και παρακολούθηση) οι οποίες εξειδικεύονται σε 17 αρχές. Το COSO προσφέρει μια ολιστική προσέγγιση που συνδέει τη στρατηγική διοίκησης με τη διαχείριση κινδύνων απάτης και τη διασφάλιση της διαφάνειας.

Στον δημόσιο τομέα, η εφαρμογή του πλαισίου COSO βοηθά στον εντοπισμό αδυναμιών που συνήθως οδηγούν σε φαινόμενα απάτης: ανεπαρκής διαχωρισμός καθηκόντων, ελλιπής εποπτεία και περιορισμένη αξιοποίηση πληροφοριακών συστημάτων. Το COSO σε συνδυασμό με τον οδηγό Fraud Risk Management της ACFE (2023) παρέχει πρακτικές κατευθύνσεις για την ανάπτυξη πολιτικών πρόληψης και έγκαιρου εντοπισμού απάτης. Έτσι, δημιουργείται μια γέφυρα ανάμεσα στη θεωρία των μοντέλων απάτης (Fraud Triangle, Fraud Diamond) και στην πράξη της εσωτερικής διακυβέρνησης.

1.10 Benford's Law

Ένα ιδιαίτερο χρήσιμο εργαλείο στην εγκληματολογική λογιστική είναι ο Νόμος του Benford (Benford, 1938), ο οποίος περιγράφει την κατανομή των πρώτων ψηφίων σε αριθμητικά σύνολα. Σύμφωνα με τον νόμο, ο αριθμός 1 εμφανίζεται περίπου στο 30% των περιπτώσεων ως πρώτο ψηφίο, ενώ οι μεγαλύτεροι αριθμοί εμφανίζονται ολοένα και πιο σπάνια. Αποκλίσεις από την αναμενόμενη κατανομή συχνά αποτελούν ένδειξη τεχνητής αλλοίωσης ή κατασκευής στοιχείων.

Στον δημόσιο τομέα, ο Νόμος του Benford μπορεί να αξιοποιηθεί στον έλεγχο τιμολογίων, δαπανών και προμηθειών. Για παράδειγμα, η συστηματική εμφάνιση στρογγυλών ποσών ή η υπερεκπροσώπηση συγκεκριμένων ψηφίων στις δαπάνες ενός οργανισμού ενδέχεται να δείχνει παραποίηση ή τεχνητό διαχωρισμό πληρωμών (split purchases). Αν και το εργαλείο δεν αποδεικνύει απάτη, παρέχει ένα αποτελεσματικό μέσο εντοπισμού περιοχών υψηλού κινδύνου που απαιτούν περαιτέρω διερεύνηση. Σε συνδυασμό με data analytics και συστήματα εσωτερικού ελέγχου, ο Νόμος του Benford ενισχύει σημαντικά την ικανότητα ανίχνευσης παρατυπιών.

Κεφάλαιο 2: Ο Δημόσιος Τομέας στην Ελλάδα και οι Κίνδυνοι Απάτης

2.1 Γενική Εικόνα του Δημοσίου Τομέα στην Ελλάδα

Ο δημόσιος τομέας στην Ελλάδα αποτελείται από το κεντρικό κράτος (υπουργεία, δημόσιες υπηρεσίες), τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), τις Ανεξάρτητες Αρχές, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ), καθώς και τις Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμούς (ΔΕΚΟ). Η διαχείριση μεγάλων χρηματικών πόρων, ανθρώπινου δυναμικού και υποδομών καθιστά τον δημόσιο τομέα ιδιαίτερα ευάλωτο σε φαινόμενα κακοδιοίκησης, αθέμιτων πρακτικών και οικονομικών παρατυπιών.

Η ελληνική βιβλιογραφία έχει αναδείξει συστηματικά τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο δημόσιος τομέας. Ο Σαριαννίδης και ο Κοντέος (2020) τονίζουν ότι οι στρεβλώσεις στη διαχείριση των δημοσίων πόρων και η απουσία ορθολογικής αξιοποίησης των δεδομένων οδηγούν σε αδυναμία λήψης αποτελεσματικών αποφάσεων. Παράλληλα, ο Γεωργίου (2015) υπογραμμίζει ότι το πρόβλημα δεν περιορίζεται μόνο στη αναποτελεσματικότητα των διοικητικών μηχανισμών, αλλά συνδέεται και με τη χαμηλή εμπιστοσύνη των πολιτών προς το κράτος. Η έλλειψη διαφάνειας, οι ασαφείς διαδικασίες και οι χρονοβόρες εγκρίσεις δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για φαινόμενα κακοδιαχείρισης και, σε ακραίες περιπτώσεις διαφθοράς. Η προσέγγιση αυτή καταδεικνύει ότι η ενίσχυση του δημοσίου τομέα δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνο με διοικητικές μεταρρυθμίσεις, αλλά απαιτείται και η ενσωμάτωση σύγχρονων μεθοδολογιών ανάλυσης και ελέγχου, όπως η εγκληματολογική λογιστική.

Η πολυπλοκότητα του ελληνικού διοικητικού συστήματος, σε συνδυασμό με γραφειοκρατία και αδύναμους εσωτερικούς ελέγχους, δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για οικονομικές ατασθαλίες, ιδιαίτερα σε επίπεδο δήμων, περιφερειών και αποκεντρωμένων δομών.

Ο δημόσιος τομέας στην Ελλάδα αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες της κοινωνικής και οικονομικής ζωής της χώρας, καθώς διαχειρίζεται κρίσιμες λειτουργίες που σχετίζονται με την παροχή υπηρεσιών υγείας, παιδείας, κοινωνικής πρόνοιας, ασφάλειας και υποδομών. Η ιστορική του εξέλιξη είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την πολιτική και οικονομική πορεία της χώρας. Μετά τη μεταπολίτευση, ο δημόσιος

τομέας γνώρισε σημαντική διόγκωση, καθώς αποτέλεσε όχημα κοινωνικής πολιτικής αλλά και εργαλείο άσκησης πελατειακών σχέσεων.

Η συνεχής επέκταση των δημοσίων υπηρεσιών συνοδεύτηκε από έντονο συγκεντρωτισμό, γραφειοκρατία και συχνά αλληλοεπικαλυπτόμενες αρμοδιότητες. Η έλλειψη ευελιξίας και η περιορισμένη λειτουργικότητα των οργανισμών δημιούργησαν σημαντικά εμπόδια στην αποδοτικότητα. Τα φαινόμενα αυτά κορυφώθηκαν κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2009 – 2018), όταν η ανάγκη για δημοσιονομική προσαρμογή ανέδειξε τα διαρθρωτικά προβλήματα της δημόσιας διοίκησης: αδύναμους μηχανισμούς ελέγχου, ανεπαρκή λογοδοσία και χαμηλά επίπεδα διαφάνειας.

Σημαντικές μεταρρυθμίσεις επιχειρήθηκαν τα τελευταία χρόνια, όπως το πρόγραμμα «Καλλικράτης» και αργότερα το «Κλεισθένης», που στόχευσαν στην αναδιοργάνωση της τοπικής αυτοδιοίκησης και την αποκέντρωση αρμοδιοτήτων. Παράλληλα, ο ψηφιακός μετασχηματισμός της δημόσιας διοίκησης, με πρωτοβουλίες όπως το gov.gr, επιχείρησε να μειώσει τη γραφειοκρατία και να διευκολύνει την πρόσβαση των πολιτών στις υπηρεσίες. Ωστόσο, παρά τις θετικές εξελίξεις, οι παθογένειες παραμένουν έντονες: κατακερματισμένο νομοθετικό πλαίσιο, πολυπλοκότητα διαδικασιών, αδυναμία εφαρμογής αποτελεσματικών ελέγχων, καθώς και έντονη παρουσία πελατειακών πρακτικών.

Η διαχείριση των δημόσιων πόρων εξακολουθεί να αποτελεί ένα από τα πιο κρίσιμα ζητήματα, καθώς τα φαινόμενα κακοδιαχείρισης και διαφθοράς περιορίζουν την αποδοτικότητα και υπομονεύουν την εμπιστοσύνη των πολιτών στους θεσμούς. Σε αυτό το πλαίσιο, η ανάγκη για σύγχρονα εργαλεία ελέγχου καθίσταται επιτακτική. Η εγκληματολογική λογιστική μπορεί να παίξει κομβικό ρόλο, προσφέροντας μεθόδους εντοπισμού απάτης, ενίσχυσης της λογοδοσίας και διασφάλισης ότι οι δημόσιοι πόροι αξιοποιούνται προς όφελος της κοινωνίας.

Η γενική εικόνα του ελληνικού δημοσίου τομέα, επομένως, χαρακτηρίζεται από μια αντίφαση: από την μια πλευρά διαθέτει σημαντικό ανθρώπινο δυναμικό και πόρους, ενώ από την άλλη αντιμετωπίζει χρόνιες παθογένειες που περιορίζουν την αποτελεσματικότητά του. Η υπέρβαση αυτών των αδυναμιών απαιτεί όχι μόνο θεσμικές μεταρρυθμίσεις αλλά και την υιοθέτηση εξειδικευμένων ελεγκτικών

πρακτικών, όπως η εγκληματολογική λογιστική, που μπορούν να ενισχύσουν ουσιαστικά τη διαφάνεια και την καλή διακυβέρνηση.

Σύμφωνα με το OECD (2019), οι δομικές αδυναμίες του δημοσίου τομέα αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες που τροφοδοτούν τη διαφθορά και περιορίζουν την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης. Ο Tanzi (1998) ήδη από τη δεκαετία του '90 τόνισε ότι η πολυπλοκότητα των διαδικασιών δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για φαινόμενα διαφθοράς. Επιπλέον, μελέτες της World Bank (2020) δείχνουν ότι η ενίσχυση της διαφάνειας και η εφαρμογή μηχανισμών λογοδοσίας συνδέονται άμεσα με τη βελτίωση της οικονομικής ανάπτυξης και της κοινωνικής εμπιστοσύνης.

Στην Ελλάδα το σημαντικό βήμα για την ενίσχυση της διαφάνειας αποτέλεσε η σύσταση της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (Ν.4622/2019), η οποία συγκέντρωσε τις ελεγκτικές αρμοδιότητες διάφορων φορέων σε έναν ενιαίο ανεξάρτητο οργανισμό. Παράλληλα, με τον Ν4795/2021 θεσπίστηκε το υποχρεωτικό Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου στους δημόσιους φορείς, καθώς και ο θεσμός του Συμβουλίου Ακεραιότητας. Οι παρεμβάσεις αυτές επιδιώκουν να ενισχύσουν την πρόληψη φαινομένων απάτης και κακοδιοίκησης, παρέχοντας σαφές πλαίσιο λογοδοσίας. Ωστόσο, η αποτελεσματική εφαρμογή τους παραμένει ζητούμενο, καθώς απαιτείται εξειδικευμένο προσωπικό και επαρκής χρηματοδότηση ώστε οι νέοι μηχανισμοί να λειτουργήσουν με αποτελεσματικότητα.

2.2 Οικονομικά Εγκλήματα στον Δημόσιο Τομέα

Τα πιο συχνά είδη οικονομικής απάτης στον δημόσιο τομέα περιλαμβάνουν:

- Υπεξαίρεση δημοσίου χρήματος (από ταμεία ή προγράμματα)
- Κακοδιαχείριση κονδυλίων ΕΣΠΑ ή επιχορηγήσεων
- Πλασματικά έργα ή προμήθειες
- Απευθείας αναθέσεις χωρίς νόμιμη αιτιολόγηση
- Συμβάσεις με εταιρείες συμφερόντων στελεχών (conflict of interest)
- Διπλοπληρωμές ή ανύπαρκτες δαπάνες
- Μισθοδοσία «φανταστικών υπαλλήλων» ή μη δικαιολογημένες υπερωρίες
- Χρήση δημόσιας περιουσίας για ιδιωτικό όφελος

Η διεθνής βιβλιογραφία επιβεβαιώνει ότι η διαφθορά αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα εμπόδια για την καλή διακυβέρνηση και την οικονομική ανάπτυξη. Όπως τονίζει η Rose – Ackerman (1999), η διαφθορά υπομονεύει την εμπιστοσύνη στους θεσμούς και στρεβλώνει την διαδικασία λήψης αποφάσεων, καθώς οι δημόσιοι λειτουργοί ενδέχεται να επιλέγουν πρακτικές που ευνοούν προσωπικά ή ιδιωτικά συμφέροντα αντί του δημοσίου συμφέροντος. Σε επίπεδο πολιτικής οικονομίας, ο Mauro (1995) κατέδειξε ότι οι χώρες με υψηλά επίπεδα διαφθοράς εμφανίζουν χαμηλότερους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης, καθώς μειώνεται η αποτελεσματικότητα των δημοσίων επενδύσεων και αποθαρρύνονται οι ξένες άμεσες επενδύσεις.

Περαιτέρω, οι δείκτες διακυβέρνησης της World Bank (Kaufmann, Kraay & Mastruzzi, (2010) καταδεικνύουν ότι η ύπαρξη διαφθοράς σχετίζεται άμεσα με χαμηλότερα επίπεδα λογοδοσίας, ελλιπή κράτος δικαίου και ασθενείς θεσμούς. Η Transparency International (2022) επισημαίνει ότι τα προβλήματα αυτά δεν αφορούν μόνο αναπτυσσόμενες οικονομίες, αλλά εντοπίζονται και σε αναπτυγμένα κράτη, ιδιαίτερα όταν οι μηχανισμοί ελέγχου δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους ή ανεξαρτησία.

Η διεθνής εμπειρία δείχνει επίσης ότι η διαφθορά έχει πολύπλευρες κοινωνικές συνέπειες, καθώς διαβρώνει την κοινωνική συνοχή και εντείνει τις ανισότητες. Όπως αναφέρει ο Jonston (2005), η συστηματική παρουσία διαφθοράς δημιουργεί μια «παράλληλη οικονομία εξουσίας» που λειτουργεί εις βάρος της θεσμικής νομιμότητας. Σε αυτό το πλαίσιο η εγκληματολογική λογιστική μπορεί να αποτελέσει κρίσιμο εργαλείο για την καταπολέμηση αυτών των φαινομένων, καθώς προσφέρει μεθόδους

εντοπισμού παράνομων συναλλαγών και μηχανισμούς τεκμηρίωσης που ενισχύουν τη λογοδοσία και τη διαφάνεια.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα συνιστούν οι προμήθειες στον χώρο της υγείας, όπου έχουν καταγραφεί περιπτώσεις κατατιμήσεων συμβάσεων (split purchases) ώστε να αποφευχθεί η διενέργεια ανοικτού διαγωνισμού, καθώς και υπερκοστολογήσεις ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού. Παρόμοια φαινόμενα εντοπίζονται σε πολεοδομικές υπηρεσίες, όπου παράτυπες εγκρίσεις οικοδομικών αδειών έχουν συνδεθεί με περιστατικά δωροδοκίας. Οι πρακτικές αυτές υπογραμμίζουν την ανάγκη αξιοποίησης εργαλείων εγκληματολογικής λογιστικής, όπως η ανάλυση προτύπων τιμολόγησης και η διασταύρωση δεδομένων από τη «Διάγεια» και το ΕΣΗΔΗΣ, προκειμένου να εντοπίζονται εγκαίρως ασυνήθιστες συναλλαγές και να ενισχύεται η λογοδοσία.

2.3 Ελεγκτικοί Μηχανισμοί στον Δημόσιο Τομέα

Η Ελλάδα διαθέτει θεσμοθετημένους ελεγκτικούς μηχανισμούς για την πρόληψη και καταπολέμηση οικονομικής απάτης. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται:

α) Ελεγκτικό Συνέδριο

- Ανώτατο δημοσιονομικό δικαστήριο.
- Ελέγχει τη νομιμότητα δαπανών του Δημοσίου.
- Εκδίδει ετήσιες εκθέσεις με σημαντικά ευρήματα

β) Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ)

- Ιδρύθηκε το 2019 για την ενοποίηση ελεγκτικών μηχανισμών.
- Ελέγχει διοικητικές πράξεις, οικονομικές δραστηριότητες, δημόσιες συμβάσεις.
- Διαχειρίζεται αναφορές πολιτών (whistleblowing).

γ) Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (ΣΔΟΕ)

- Ειδική υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομικών.
- Διενεργεί έρευνες για φορολογικά και οικονομικά εγκλήματα στον δημόσιο τομέα.

δ) Εισαγγελία Διαφθοράς

- Ασκεί ποινικές διώξεις για υποθέσεις διαφθοράς στο δημόσιο.
- Συνεργάζεται με άλλες αρχές και συλλέγει αποδεικτικό υλικό.

ε) Διαύγεια

- Αναλυτική τεκμηρίωση ύποπτων συναλλαγών.
- Υποστήριξη σε πειθαρχικές και ποινικές διαδικασίες.
- Προληπτική δράση μέσω εντοπισμού «red flags».
- Εκπαίδευση προσωπικού και ανάπτυξη κουλτούρας διαφάνειας.
- Σύνταξη εξειδικευμένων εκθέσεων για εισαγγελικές αρχές.

Η περιορισμένη αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών μηχανισμών εντείνεται από την έλλειψη συντονισμού μεταξύ των διαφόρων φορέων και την απουσία κοινής βάσης

δεδομένων για την διασταύρωση πληροφοριών. Παράλληλα, η περιορισμένη αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων αφήνει σημαντικά περιθώρια για καταχρηστικές πρακτικές που ο παραδοσιακοί έλεγχοι δυσκολεύονται να εντοπιστούν. Σε αυτό το πλαίσιο, διεθνείς οργανισμοί όπως ο ΟΟΣΑ και η ACFE προτείνουν την ενσωμάτωση data analytics και τεχνητής νοημοσύνης στις διαδικασίες ελέγχου, καθώς και τη συνεχή εκπαίδευση των ελεγκτών. Μόνο με αυτόν τον τρόπο οι θεσμικοί μηχανισμοί θα μπορέσουν να μετατραπούν σε πραγματικά αποτελεσματικά εργαλεία πρόληψης και καταπολέμησης της απάτης.

Η εφαρμογή της μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά προς τους υφιστάμενους μηχανισμούς ελέγχου και να ενισχύσει την εμπιστοσύνη των πολιτών προς τη δημόσια διοίκηση.

Η βιβλιογραφία σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση και τον εσωτερικό έλεγχο παρέχει χρήσιμα εργαλεία και για τον δημόσιο τομέα. Οι Γαρεφαλάκης, Κουτουπής & Κυριακόγκονας (2020) επισημαίνουν ότι οι μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου, όταν εφαρμόζονται με συνέπεια, ενισχύουν τη διαφάνεια, προλαμβάνουν παρατυπίες και θωρακίζουν τη διοίκηση απέναντι σε κινδύνους απάτης. Αυτή η προσέγγιση, προσαρμοσμένη στις ανάγκες του ελληνικού δημόσιου τομέα, θα μπορούσε να συμβάλει σημαντικά στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των υπαρχόντων ελεγκτικών μηχανισμών, δημιουργώντας ένα πιο ολοκληρωμένο πλαίσιο λογοδοσίας.

Πέρα από τους θεσμοθετημένους φορείς, σημαντικό ρόλο παίζουν και οι εσωτερικοί ελεγκτικοί μηχανισμοί που διαθέτουν οι ίδιοι οι δημόσιοι οργανισμοί. Οι εσωτερικοί έλεγχοι, όταν είναι σωστά δομημένοι, μπορούν να λειτουργήσουν ως πρώτη γραμμή άμυνας απέναντι σε παρατυπίες, να εντοπίζουν αδυναμίες πριν αυτές εξελιχθούν σε σοβαρές παραβάσεις και να ενισχύουν τη διοικητική υπευθυνότητα. Ωστόσο, η πραγματικότητα δείχνει ότι συχνά οι εσωτερικοί έλεγχοι είναι υποστελεχωμένοι, χωρίς εξειδικευμένες γνώσεις εγκληματολογικής λογιστικής, γεγονός που μειώνει την αποτελεσματικότητά τους.

Η διεθνής εμπειρία καταδεικνύει ότι οι πιο αποτελεσματικοί ελεγκτικοί μηχανισμοί συνδυάζουν θεσμικούς ελέγχους, τεχνολογικά εργαλεία και εξειδικευμένο προσωπικό. Στην Ελλάδα, η αξιοποίηση ψηφιακών πλατφορμών όπως η Διαύγεια και το Εθνικό Μητρώο Συμβάσεων μπορεί να ενισχύσει τη διαφάνεια, εφόσον συνοδεύει από πραγματικό έλεγχο των αναρτώμενων στοιχείων. Παράλληλα, η υιοθέτηση τεχνικών

εγκληματολογικής λογιστικής, όπως η ανάλυση μεγάλων δεδομένων και η χρήση δεικτών κινδύνου (red flags), μπορεί να ενισχύσει την ικανότητα πρόληψης φαινομένων διαφθοράς.

Είναι συνεπώς αναγκαία μια συνολική στρατηγική που θα συνδέει τους θεσμικούς φορείς, τα πληροφοριακά συστήματα και τους εσωτερικούς ελεγκτικούς μηχανισμούς. Μόνο έτσι θα καταστεί εφικτό να διαμορφωθεί ένα συνεκτικό πλαίσιο ελέγχου που να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες προκλήσεις της δημόσιας διοίκησης.

Το δεύτερο κεφάλαιο ανέδειξε τα βασικά χαρακτηριστικά και τις παθογένειες του ελληνικού δημοσίου τομέα, εστιάζοντας τόσο στις γενικές δομές και τις μορφές απάτης όσο και στους ελεγκτικούς μηχανισμούς που έχουν αναπτυχθεί. Η ανάλυση αυτή κατέδειξε ότι, παρά την ύπαρξη θεσμικών και οργανωτικών εργαλείων, εξακολουθούν να παρατηρούνται σημαντικά κενά στον έλεγχο και στη λογοδοσία. Τα συμπεράσματα αυτά δημιουργούν το έδαφος για το τέταρτο κεφάλαιο, όπου η εγκληματολογική λογιστική εφαρμόζεται σε πραγματικές περιπτώσεις και αποδεικνύει έμπρακτα την αξία της.

Η διεθνής εμπειρία αναδεικνύει ότι η αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών μηχανισμών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον βαθμό ανεξαρτησίας τους από την εκτελεστική εξουσία. Όπως επισημαίνει ο Pollitt & Summa (1997), οι Ανώτατοι Ελεγκτικοί Θεσμοί (Supreme Audit Institution – SAIs) που λειτουργούν με θεσμική και οικονομική αυτονομία επιτυγχάνουν υψηλότερα επίπεδα αξιοπιστίας και επιρροής στη χάραξη δημόσιας πολιτικής. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, το Government Accountability Office (GAO) αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα ανεξάρτητου φορέα που συνδυάζει τον έλεγχο νομιμότητας με την αξιολόγηση της αποδοτικότητας των δημόσιων προγραμμάτων, συμβάλλοντας ουσιαστικά στη βελτίωση της δημόσιας διοίκησης.

Αντίστοιχα, στο Ηνωμένο Βασίλειο, το National Audit Office (NAO) έχει αναπτύξει πρακτικές που δίνουν έμφαση στην διαφάνεια, τη δημοσιοποίηση των πορισμάτων και την προσβασιμότητα των ελέγχων από τους πολίτες, γεγονός που ενισχύει την κοινωνική λογοδοσία.

Σύμφωνα με το OECD (2016), η ενίσχυση της λογοδοσίας μέσω της δημοσίευσης εκθέσεων και της ενεργού συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την καταπολέμηση της κακοδιαχείρισης.

Η συγκριτική προσέγγιση δείχνει ότι χώρες με ισχυρά και θεσμικά κατοχυρωμένα όργανα ελέγχου παρουσιάζουν χαμηλότερα επίπεδα διαφθοράς και μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στη χρήση των δημοσίων πόρων. Η εφαρμογή τέτοιων πρακτικών μπορεί να προσφέρει πολύτιμα διδάγματα για την Ελλάδα, όπου η εγκληματολογική λογιστική μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά, ενισχύοντας τους υφιστάμενους μηχανισμούς και ενδυναμώνοντας τη θεσμική θωράκιση της δημόσιας διοίκησης.

Συνολικά, οι ελεγκτικοί μηχανισμοί στην Ελλάδα βρίσκονται σε διαδικασία συνεχούς εξέλιξης, με σημαντικές βελτιώσεις τα τελευταία χρόνια αλλά και διαρκείς προκλήσεις που περιορίζουν την αποτελεσματικότητά τους. Η εγκληματολογική λογιστική, μέσα από εξειδικευμένες μεθόδους ανάλυσης δεδομένων και τεκμηρίωσης, μπορεί να λειτουργήσει ως καταλύτης για την ενίσχυση των υπάρχοντων δομών. Η πρακτική εφαρμογή τέτοιων εργαλείων αποκαλύπτει πως οι θεωρητικές προσεγγίσεις μετατρέπονται σε συγκεκριμένες διαδικασίες και αποτελέσματα. Η επόμενη ενότητα παρουσιάζει μελέτες περίπτωσης, που δείχνουν πως η εγκληματολογική λογιστική μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην πράξη για τον εντοπισμό και την πρόληψη φαινομένων απάτης στον δημόσιο τομέα.

Κεφάλαιο 3: Πρακτικές Εφαρμογές – Ανάλυση Περιπτώσεων

3.1 Εισαγωγή στο Κεφάλαιο

Η θεωρητική προσέγγιση της εγκληματολογικής λογιστικής αποκτά ιδιαίτερη αξία όταν εξετάζεται μέσα από το πρίσμα πραγματικών περιστατικών απάτης στον δημόσιο τομέα. Η ανάλυση τέτοιων περιπτώσεων επιτρέπει την κατανόηση:

- των μηχανισμών που χρησιμοποιούνται για την διάπραξη της απάτης,
- των σημείων αδυναμίας στους ελεγκτικούς μηχανισμούς,
- και των τρόπων με τους οποίους η εγκληματολογική λογιστική μπορεί να συμβάλλει αποφασιστικά στην αποκάλυψη και πρόληψη παράνομων ενεργειών (Σαριαννίδης & Κοντέος, 2020, Γαρεφαλάκης, Κουτουπής & Κυριακόγκωνας 2020).

Η Ελλάδα έχει αντιμετωπίσει στο παρελθόν αρκετές υποθέσεις οικονομικών παρατυπιών στο δημόσιο τομέα, οι οποίες αποκαλύφθηκαν είτε μέσω θεσμικών ελέγχων είτε έπειτα από εσωτερικές ή ανώνυμες καταγγελίες. Παρότι δεν είναι σκόπιμο να κατονομάζονται συγκεκριμένοι φορείς, τέτοιες περιπτώσεις αναδεικνύουν επαναλαμβανόμενες αδυναμίες στη διαχείριση πόρων, στους μηχανισμούς προμηθειών και στις διαδικασίες παρακολούθησης και οικονομικών ροών. Η εφαρμογή εγκληματολογικών τεχνικών, όπως η ανάλυση ανωμαλιών συναλλαγών, η επαλήθευση ηλεκτρονικών τιμολογίων και η αξιολόγηση της λογικής συνοχής των πληρωμών, θα μπορούσε να έχει αποτρέψει ή εντοπίσει έγκαιρα πολλά από αυτά τα περιστατικά.

Το παρόν κεφάλαιο εστιάζει στην παρουσίαση και ανάλυση πρακτικών εφαρμογών της εγκληματολογικής λογιστικής μέσα από μελέτες περίπτωσης, που λειτουργούν ως εργαλεία κατανόησης της πράξης. Σκοπός και να γεφυρωθεί το θεωρητικό πλαίσιο που αναπτύχθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο με την πρακτική του διάσταση, προκειμένου να καταδειχθεί με σαφήνεια ο τρόπος με τον οποίο η εγκληματολογική λογιστική συμβάλλει στην ανίχνευση, πρόληψη και τεκμηρίωση οικονομικών εγκλημάτων.

Η διεθνής εμπειρία προσφέρει επίσης πολύτιμο υλικό. Υποθέσεις όπως το σκάνδαλο της Enron, της WorldCom και Siemens ανέδειξαν με τον πιο δραματικό τρόπο τις συνέπειες της απουσίας αποτελεσματικών μηχανισμών ελέγχου (Razaee, 2002 Albrecht et al. 2012). Αντίστοιχα, στον ελληνικό δημόσιο τομέα, περιστατικά κακοδιαχείρισης σε οργανισμούς παροχής υπηρεσιών υγείας, σε δημοτικές

οικονομικές υπηρεσίες και σε φορείς διαχείρισης ευρωπαϊκών προγραμμάτων καταδεικνύουν τις συνεχιζόμενες προκλήσεις που απαιτούν την ενίσχυση των μηχανισμών λογοδοσίας (Γαρεφαλάκης 2020).

Η ανάλυση τέτοιων περιπτώσεων δεν στοχεύει μόνο στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τελέστηκε μια απάτη, αλλά και στην ανάδειξη πρακτικών τρόπων ενίσχυσης της διαφάνειας και βελτίωσης των εσωτερικών ελέγχων. Επίσης, αποδεικνύει την αξία πρόληψης: έγκαιρη ανίχνευση δεικτών κινδύνου (red flags) μέσω σύγχρονων τεχνολογιών, όπως η ανάλυση δεδομένων (data analytics) και η ψηφιακή εγκληματολογία, μπορεί να μειώσει σημαντικά τον κίνδυνο απώλειας πόρων και να ενισχύσει την εμπιστοσύνη των πολιτών στη δημόσια διοίκηση (Σαριαννίδης, Κοντέος & Κατρακυλίδης, 2022).

Τέλος, η εφαρμογή της εγκληματολογικής λογιστικής αποδεικνύεται κρίσιμη τόσο στην αποκάλυψη της αλήθειας όσο και στη διαμόρφωση προτάσεων πολιτικής για την ενίσχυση της διαφάνειας και της χρηστής διακυβέρνησης. Οι επόμενες ενότητες παρουσιάζουν επιλεγμένες μελέτες περίπτωσης που αναδεικνύουν τον πρακτικό ρόλο της εγκληματολογικής λογιστικής στον δημόσιο τομέα και συνδέουν τις θεωρητικές αρχές με πραγματικά παραδείγματα εφαρμογής.

3.2 Μελέτη Περίπτωσης 1: Υπόθεση Υπεξαίρεσης σε Δήμο της Βόρειας Ελλάδας

Η μελέτη περίπτωσης που ακολουθεί εστιάζει σε περιστατικό υπεξαίρεσης χρηματικών ποσών σε οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης στην Βόρεια Ελλάδα. Το παράδειγμα αυτό επιλέχθηκε, καθώς αντικατοπτρίζει ένα από τα πιο συχνά φαινόμενα οικονομικών παρατυπιών στον δημόσιο τομέα: την παράκαμψη διαδικασιών πληρωμών και την κατάχρηση θέσης εμπιστοσύνης από διοικητικούς υπαλλήλους. Στόχος της ανάλυσης είναι να παρουσιαστούν οι μηχανισμοί που οδήγησαν στην διάπραξη της απάτης, οι αδυναμίες των εσωτερικών ελέγχων, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο η εγκληματολογική λογιστική συνέβαλε στην αποκάλυψη και τεκμηρίωση της.

Το 2020, έπειτα από εσωτερική αναφορά και επακόλουθο τακτικό έλεγχο, αποκαλύφθηκε ότι υπάλληλος του οικονομικού τμήματος δήμου είχε υπεξαιρέσει ποσό που προσέγγιζε το ένα εκατομμύριο ευρώ. Η υπεξαίρεση εξελισσόταν επί σειρά ετών μέσω εικονικών εντολών πληρωμών για έργα που δεν εκτελέστηκαν ποτέ, ενώ τα ποσά κατευθύνονταν σε προσωπικούς λογαριασμούς.

Ανάλυση του Μηχανισμού Απάτης

Η διερεύνηση αποκάλυψε ότι η απάτη βασίστηκε σε τυπικό μηχανισμό του Fraud Triangle (Cressey 1953):

- **Κίνητρο:** Προσωπικό οικονομικό όφελος και οικονομική πίεση, σε συνδυασμό με αίσθηση ατιμωρησίας.
- **Ευκαιρία:** Έλλειψη διαχωρισμού αρμοδιοτήτων, ανεπαρκής εποπτεία και μη χρήση τεχνολογικών εργαλείων ελέγχου.
- **Δικαιολόγηση:** Αντίληψη “προσωρινής δανειοδότησης” δημόσιου χρήματος, η οποία μετατράπηκε σταδιακά σε συστηματική πρακτική.

Οι βασικές αδυναμίες που εντοπίστηκαν ήταν η απουσία ανεξάρτητης επιβεβαίωσης παραστατικών, η μη επαλήθευση τιμολογίων από διαφορετικά τμήματα (π.χ. τεχνική – οικονομική υπηρεσία), καθώς και η περιορισμένη επιθεώρηση των τραπεζικών κινήσεων (Γαρεφαλάκης, Κουτουπής & Κυριακόγκωνας, 2020).

Εφαρμογή Εγκληματολογικής Λογιστικής

Μετά την καταγγελία, εφαρμόστηκαν τεχνικές εγκληματολογικής λογιστικής (forensic accounting), οι οποίες περιλαμβάνουν:

- Ανάλυση της κατανομής των ποσών βάσει του Νόμου του Benford,
- Σύγκριση πληρωμών με δείκτες αγοράς και πραγματικές αξίες έργων,
- Διασταύρωση τραπεζικών λογαριασμών προμηθευτών με προσωπικά IBAN υπαλλήλων,
- Εξέταση ηλεκτρονικών επικοινωνιών και μεταδεδομένων εγγράφων για πιθανές τροποποιήσεις.

Η εγκληματολογική ανάλυση αποκάλυψε επαναλαμβανόμενα μοτίβα, όπως πληρωμές ίδιου ύψους προς εικονικές εταιρείες και κοινές IP διευθύνσεις στις εγγραφές τιμολογίων. Η συνδυαστική χρήση ψηφιακής εγκληματολογίας και λογιστικής ανάλυσης αποδείχθηκε καθοριστικός παράγοντας για τη διάλυση του κυκλώματος και την τεκμηρίωση των ευρημάτων ενώπιον της δικαιοσύνης.

Αποτελέσματα και Επιπτώσεις

Η διερεύνηση οδήγησε στην αποκάλυψη ζημιάς άνω του ενός εκατομμυρίου ευρώ για τον Δήμο, ενώ αρκετά άτομα παραπέμφθηκαν σε πειθαρχικές και ποινικές διαδικασίες. Παράλληλα, η υπόθεση ανέδειξε διαρθρωτικά προβλήματα του δημόσιου τομέα, όπως την ανεπαρκή θεσμική θωράκιση, την απουσία συνεχούς εκπαίδευσης προσωπικού και τη χαμηλή αξιοποίηση των εργαλείων data analytics στις οικονομικές υπηρεσίες.

Σύμφωνα με τους Σαριαννίδη & Κοντέο (2020), η αξιοποίηση στατιστικών τεχνικών όπως η ανάλυση μεταβολών δαπανών και η ανίχνευση ακραίων τιμών θα μπορούσε να λειτουργήσει προληπτικά, εντοπίζοντας αποκλίσεις πριν αυτές οδηγήσουν σε σημαντικές απώλειες πόρων. Παράλληλα, η διεθνής εμπειρία από υποθέσεις όπως της Enron και της Siemens (Razaee, 2002 Albrecht et al, 2012) επιβεβαιώνει ότι η απουσία εσωτερικού ελέγχου και λογοδοσίας οδηγεί σε πολλαπλασιασμό των φαινομένων διαφθοράς.

Συμπεράσματα και Προτάσεις

Η μελέτη αυτή καταδεικνύει ότι η εγκληματολογική λογιστική μπορεί να προσφέρει ουσιαστική συνεισφορά τόσο στην ανίχνευση όσο και στην πρόληψη απάτης στον δημόσιο τομέα. Μέσα από τη χρήση μεθόδων όπως η ανάλυση συναλλαγών, η διασταύρωση λογαριασμών και η αξιολόγηση «κόκκινων σημείων» (red flags), οι δημόσιοι οργανισμοί μπορούν να μειώσουν σημαντικά τον κίνδυνο απώλειας πόρων και να ενισχύσουν την εμπιστοσύνη των πολιτών.

Η συγκεκριμένη περίπτωση λειτουργεί ως παράδειγμα οργανωσιακής μάθησης για την ελληνική δημόσια διοίκηση, αναδεικνύοντας την ανάγκη ενσωμάτωσης της εγκληματολογικής λογιστικής στις διαδικασίες ελέγχου και διαφάνειας. Η εμπειρία αυτή συνδέεται άμεσα με τις διεθνείς καλές πρακτικές και θέτει τις βάσεις για τον σχεδιασμό πιο αποτελεσματικών μηχανισμών διαχείρισης κινδύνων και εσωτερικού ελέγχου.

3.3 Μελέτη Περίπτωσης 2: Κακοδιαχείριση Ευρωπαϊκών Κονδυλίων σε Δημόσια Δομή Υγείας

Η δεύτερη μελέτη περίπτωσης αφορά περιστατικό κακοδιαχείρισης ευρωπαϊκών κονδυλίων (ΕΣΠΑ) σε μεγάλο δημόσιο νοσοκομείο της Αττικής. Το περιστατικό αυτό αποκάλυψε σοβαρές αδυναμίες στους μηχανισμούς οικονομικού ελέγχου και διαχείρισης προμηθειών του συστήματος υγείας. Η επιλογή της περίπτωσης δεν είναι τυχαία, καθώς ο χώρος της υγείας χαρακτηρίζεται από υψηλές δαπάνες, πολυπλοκότητα διαδικασιών και αυξημένες πιέσεις για απορρόφηση χρηματοδοτήσεων, συνθήκες που ευνοούν την εμφάνιση φαινομένων απάτης και διαφθοράς (Γαρεφαλάκης, Κουτουπής & Κυριακόγκωνας, 2020).

Η υπόθεση αποκαλύφθηκε έπειτα από έλεγχο της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ΕΑΔ), όταν εντοπίστηκαν ασυνήθιστες υπερβάσεις στο κόστος προμηθειών και εξοπλισμού. Ο έλεγχος κατέδειξε πως μεγάλος αριθμός τιμολογίων αφορούσε εικονικές παραδόσεις ή υπερκοστολογημένα προϊόντα, με τη συνολική ζημιά να υπερβαίνει τα δύο εκατομμύρια ευρώ. Η υπόθεση οδήγησε σε παραπομπή στελεχών του νοσοκομείου, προμηθευτών και μελών επιτροπών αξιολόγησης.

Μορφή και Μηχανισμός της Απάτης

Η απάτη εκδηλώθηκε μέσα από ένα δίκτυο συνεργασίας μεταξύ υπαλλήλων και εξωτερικών προμηθευτών. Ο πυρήνας του μηχανισμού βασιζόταν σε:

- Υπερκοστολόγηση ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού σε σχέση με τις τιμές αγοράς,
- Κατακερματισμό έργων σε μικρότερες συμβάσεις ώστε να αποφεύγονται οι ανοιχτοί διαγωνισμοί,
- Έκδοση πλασματικών παραστατικών για προμήθειες που δεν πραγματοποιήθηκαν ποτέ,
- Σύγκρουση συμφερόντων, καθώς μέλη επιτροπών αξιολόγησης είχαν συγγενικούς ή επαγγελματικούς δεσμούς με προμηθευτές.

Η ανάλυση της υπόθεσης έδειξε ότι τα γεγονότα εξηγούνται μέσα από το πρίσμα του μοντέλου Fraud Triangle (Cressey, 1953). Το κίνητρο προήλθε από την οικονομική πίεση και το προσωπικό όφελος, η ευκαιρία δημιουργήθηκε από την απουσία ολοκληρωμένων πληροφοριακών συστημάτων και ανεπαρκή εποπτεία, ενώ η

δικαιολόγηση στηρίχθηκε στη λογική ότι οι ενέργειες αυτές επιταχύναν την διαδικασία απορρόφησης των κονδυλίων.

Διερεύνηση και Εφαρμογή Εγκληματολογικής Λογιστικής

Η έρευνα ξεκίνησε έπειτα από εσωτερική καταγγελία (whistleblowing) σχετικά με αδικαιολόγητες αυξήσεις στο κόστος προμηθειών. Οι ελεγκτές της ΕΑΔ και οι forensic accountants χρησιμοποίησαν συνδυασμό λογιστικών, στατιστικών και ψηφιακών τεχνικών για την ανάλυση των δεδομένων.

Συγκεκριμένα:

- Πραγματοποιήθηκε συγκριτική ανάλυση τιμών (benchmarking) με δείκτες αγοράς
- Διασταυρώθηκαν δεδομένα προμηθειών και αποθήκης
- Ελέγχθηκαν ηλεκτρονικές επικοινωνίες και μεταδεδομένα εγγράφων για ενδείξεις αλλοίωσης
- Εφαρμόστηκε ανίχνευση μοτίβων πληρωμών μέσω τεχνικών data analytics

Η ανάλυση αποκάλυψε επαναλαμβανόμενες πληρωμές σε ίδιους λογαριασμούς, κοινές IP διευθύνσεις σε εγγραφές τιμολογίων και αλλοιώσεις ημερομηνιών σε ψηφιακά αρχεία στοιχεία που επιβεβαίωσαν την ύπαρξη οργανωμένου σχεδίου. Παρόμοια περιστατικά έχουν καταγραφεί διεθνώς, όπως στην υπόθεση WorldCom, όπου η έλλειψη διασταύρωσης δεδομένων οδήγησε σε μια από τις μεγαλύτερες εταιρικές απάτες (Albrecht et al, 2012 Bhasin 2016).

Αποτελέσματα και Επιπτώσεις

Η ζημία για το Δημόσιο υπολογίστηκε σε αρκετά εκατομμύρια ευρώ, ενώ το νοσοκομείο υποχρεώθηκε να επιστρέψει σημαντικό μέρος της επιχορήγησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα στοιχεία που συνέλεξαν οι forensic accountants αποτέλεσαν κρίσιμο αποδεικτικό υλικό για τις δικαστικές αρχές, καθώς τεκμηρίωσαν με ακρίβεια τις διαδρομές των πληρωμών και την αλληλουχία των παρατυπιών (Razaee 2002).

Η υπόθεση είχε σοβαρές συνέπειες τόσο σε οικονομικό όσο και σε θεσμικό επίπεδο. Οδήγησε σε περιορισμό δαπανών, επανασχεδιασμό εσωτερικών διαδικασιών και

εισαγωγή νέων πρωτοκόλλων ελέγχου για την παρακολούθηση έργων ΕΣΠΑ. Παράλληλα, ενίσχυσε τη συζήτηση για τη δημιουργία μονίμων μονάδων forensic auditing στα δημόσια νοσοκομεία, πρόταση που ήδη έχει υιοθετηθεί σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες (Bhasin 2016).

Συμπεράσματα

Η παρούσα μελέτη καταδεικνύει ότι ο τομέας της υγείας αποτελεί ένα περιβάλλον υψηλού κινδύνου για την εκδήλωση οικονομικών παρατυπιών, λόγω του μεγάλου όγκου συναλλαγών, της πολυπλοκότητας των προμηθειών και της πίεσης για απορρόφηση κονδυλίων. Η εγκληματολογική λογιστική, μέσω της χρήσης τεχνικών ανάλυσης δεδομένων, benchmarking και ελέγχου ψηφιακών ιχνών, αποδεικνύεται καθοριστική όχι μόνο στην αποκάλυψη, αλλά και στην πρόληψη τέτοιων φαινομένων (Σαριαννίδης & Κοντέος, 2020).

Η υπόθεση αυτή λειτούργησε ως καταλύτης για θεσμικές αλλαγές, οδηγώντας στην ενίσχυση των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου, την εκπαίδευση στελεχών στη χρήση forensic εργαλείων και την διασύνδεση πληροφοριακών συστημάτων μεταξύ λογιστηρίου, αποθήκης και πληρωμών. Παράλληλα, ανέδειξε τη σημασία της διαφάνειας και της λογοδοσίας ως βασικών πυλώνων χρηστής διακυβέρνησης.

Συνολικά, συγκεκριμένη μελέτη επιβεβαιώνει ότι η εγκληματολογική λογιστική δεν είναι απλώς εργαλείο διερεύνησης, αλλά μέσο θεσμικής ενδυνάμωσης του δημοσίου τομέα. Μέσω της συστηματικής εφαρμογής της μπορούν να προληφθούν σημαντικές απώλειες πόρων και να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών στους δημόσιους οργανισμούς.

3.4 Μελέτη Περίπτωσης 3: Απευθείας Αναθέσεις σε Δημόσια Επιχείρηση με Σύγκρουση Συμφερόντων

Περίληψη Υπόθεσης

Η τρίτη μελέτη περίπτωσης αφορά περιστατικό απευθείας αναθέσεων και σύγκρουση συμφερόντων σε μεγάλη Δημόσια Επιχείρηση Κοινής Ωφέλειας (ΔΕΚΟ), με αντικείμενο την παροχή τεχνικών υπηρεσιών σε έργα υποδομών ύδρευσης και αποχέτευσης. Κατά τη διάρκεια εσωτερικού ελέγχου, εντοπίστηκαν επανειλημμένες αναθέσεις έργων σε συγκεκριμένες εταιρείες που συνδέονταν άμεσα ή έμμεσα με στελέχη της διοίκησης. Το συνολικό ύψος των αναθέσεων υπερέβη τα τρία εκατομμύρια ευρώ σε διάστημα τεσσάρων ετών.

Η υπόθεση αποκαλύφθηκε μετά από αλλαγή στη διοίκηση και την εφαρμογή νέων διαδικασιών ελέγχου. Η διερεύνηση αποκάλυψε παραβάσεις της νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων και σημαντικά κενά στους μηχανισμούς διαφάνειας, όπως επισημαίνουν οι Γαρεφαλάκης , Κουτουπής & Κυριακόγκωνας (2020), αναδεικνύοντας τη διαχρονική αδυναμία των δημοσίων οργανισμών να επιβλέπουν αποτελεσματικά τις διαδικασίες προμηθειών.

Μηχανισμός Απάτης

Η ανάλυση των δεδομένων έδειξε ότι η απάτη στηρίχθηκε σε συντονισμένες πρακτικές μεταξύ διοικητικών στελεχών και προμηθευτών. Οι βασικοί μηχανισμοί που εντοπίστηκαν ήταν οι εξής:

- Επαναλαμβανόμενες απευθείας αναθέσεις έργων και μελετών στις ίδιες εταιρείες χωρίς διαγωνισμό.
- Ανάθεση έργων σε πρόσφατα συσταθείσες εταιρείες χωρίς επαρκή τεχνική ή οικονομική επάρκεια.
- Σύγκρουση συμφερόντων, καθώς μέλη της διοίκησης είχαν συγγενικούς ή οικονομικούς δεσμούς με τους ιδιοκτήτες των εταιρειών.
- Έλλειψη τεκμηρίωσης της αναγκαιότητας των υπηρεσιών.
- Υπερκοστολογημένα ή εικονικά τιμολόγια, χωρίς αντιστοίχιση με πραγματικά έργα.

Ο μηχανισμός απάτης ερμηνεύεται με βάση το μοντέλο “Fraud Triangle” του Cressey (1953), σύμφωνα με το οποίο η απάτη προκύπτει από τη συνύπαρξη κινήτρου,

ευκαιρίας και δικαιολόγησης. Στην παρούσα υπόθεση, το κίνητρο σχετίζεται με το οικονομικό όφελος, η ευκαιρία προήλθε από την έλλειψη εσωτερικού ελέγχου και η δικαιολόγηση βασίστηκε στην ανάγκη “επιτάχυνσης” διαδικασιών για να μη χαθούν χρηματοδοτήσεις (Razaee 2002).

Διερεύνηση και Ελεγκτικά Ευρήματα

Η διερεύνηση ξεκίνησε έπειτα από ανώνυμη καταγγελία, η οποία έκανε λόγο για έργα που είχαν πληρωθεί αλλά δεν είχαν εκτελεστεί. Οι ελεγκτές εφάρμοσαν μεθόδους εγκληματολογικής λογιστικής, όπως προτείνουν οι Skalak & Clayton (2011) και Golden et al. (2011), προκειμένου να εντοπίσουν ανωμαλίες στα οικονομικά στοιχεία και τις τραπεζικές κινήσεις.

Χρησιμοποιήθηκαν

- Διασταυρώσεις πληρωμών με εκθέσεις προόδου έργων.
- Ανάλυση λογιστικών εγγράφων με βάση τον Νόμο του Benford για ανίχνευση παρατυπιών (Κατρακυλίδης, Κοντέος & Σαριαννίδης, 2019).
- Εφαρμογή data analytics για την ανίχνευση επαναλαμβανόμενων συνεργασιών και υπόπτων εταιρικών δεσμών.
- Ανάλυση τραπεζικών συναλλαγών που συνέδεαν λογαριασμούς υπαλλήλων με αναδόχους.
- Έλεγχος ηλεκτρονικών αρχείων (emails, excel, metadata) για εντοπισμό αλλοιώσεων (Bhasin, 2016).

Η έρευνα αποκάλυψε εκτεταμένο σύστημα εικονικών έργων, καθώς και περιπτώσεις “εταιρειών βιτρίνα” που λειτουργούσαν για τη νομιμοποίηση των πληρωμών. Η χρήση εργαλείων ψηφιακής εγκληματολογίας και στατιστικής ανάλυσης αποδείχθηκε καθοριστική στη χαρτογράφηση των παρανόμων ροών (Σαριαννίδης & Κοντέος, 2020).

Αποτελέσματα και Επιπτώσεις

Το συνολικό οικονομικό όφελος των εμπλεκόμενων εκτιμήθηκε σε αρκετά εκατομμύρια ευρώ, προκαλώντας σημαντική ζημιά στο Δημόσιο. Οι αποκαλύψεις οδήγησαν σε πειθαρχικές και ποινικές διώξεις, αλλά και σε διοικητικές μεταρρυθμίσεις, με στόχο την ενίσχυση των μηχανισμών ελέγχου. Η υπόθεση αυτή επιβεβαιώνει τη θέση των Γαρεφαλάκη, Κουτουπή & Κυριακόγκωνα (2020), σύμφωνα

με τους οποίους η θεσμική αδυναμία και η ανεπαρκής εποπτεία δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη φαινομένων απάτης.

Σε διεθνές επίπεδο, παρόμοιες περιπτώσεις, όπως τι σκάνδαλο Parmalat στην Ιταλία, οδήγησαν σε θεσμικές αλλαγές και ενίσχυση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου (Golden & Skalak, 2011). Η ελληνική περίπτωση δείχνει την ανάγκη υιοθέτησης παρόμοιων πρακτικών προληπτικής διαχείρισης κινδύνου.

Σημεία Ελέγχου και Δυσκολίες

- Ο εσωτερικός έλεγχος δεν διέθετε εξειδικευμένο προσωπικό με γνώσεις εγκληματολογικής λογιστικής.
- Οι συμβάσεις εμφανίζονται νομικά καλυμμένες, αλλά παρουσίαζαν αναντιστοιχίες στα παραδοτέα.
- Οι αναθέσεις κατατμήθηκαν σκόπιμα ώστε να μην απαιτούν διαγωνισμό.
- Η πρόσβαση σε δεδομένα ήταν μερική επιβραδύνοντας τη διερεύνηση (Bhasin 2016).

Συμβολή της Εγκληματολογικής Λογιστικής

Η εγκληματολογική λογιστική, όπως αναφέρει ο Razaee (2002), αποτελεί εργαλείο τόσο κατασταλακτικό όσο και προληπτικό. Στην παρούσα περίπτωση, η εφαρμογή της θα μπορούσε να συμβάλει σε:

1. Ανάπτυξη δεικτών κινδύνου για επαναλαμβανόμενους αναδόχους.
2. Ανάλυση σχέσεων προσώπων μέσω δεδομένων επιχειρηματικών συνδέσεων.
3. Χρήση αλγόριθμων μηχανικής μάθησης για εντοπισμό ασυνήθιστων συναλλαγών (Σαριαννίδης & Κοντέος, 2020).
4. Εφαρμογή blockchain για τη διασφάλιση της ακεραιότητας των στοιχείων (Bhasin, 2016).

Η ενσωμάτωση τέτοιων πρακτικών μπορεί να οδηγήσει σε διαφάνεια, λογοδοσία και ενίσχυση της κοινωνικής εμπιστοσύνης στη δημόσια διοίκηση.

Η τρίτη μελέτη περίπτωσης, σε συνδυασμό με τις προηγούμενες, αποδεικνύει ότι η εγκληματολογική λογιστική δεν περιορίζεται στην ανίχνευση μεμονωμένων περιπτώσεων απάτης, αλλά λειτουργεί ως ολοκληρωμένο σύστημα διακυβέρνησης και πρόληψης (Razaee, 2002). Μέσα από τη σύνδεση τεχνολογικών εργαλείων,

στατιστικής ανάλυσης και θεσμικών ελέγχων, η εγκληματολογική λογιστική ενισχύει τη διαφάνεια, μειώνει τα φαινόμενα διαφθοράς και συμβάλλει στη βελτίωση της δημόσιας λογοδοσίας.

3.5 Συνοπτική Αξιολόγηση Περιπτώσεων

Οι τρεις μελέτες περίπτωσης που παρουσιάστηκαν στο παρόν κεφάλαιο αναδεικνύουν κοινά χαρακτηριστικά και επαναλαμβανόμενα μοτίβα που εντοπίζονται σε περιπτώσεις οικονομικής απάτης στον ελληνικό δημόσιο τομέα. Κεντρικός παράγοντας σε όλες υπήρξε η απουσία αποτελεσματικών μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου, η έλλειψη διαφάνειας στις διαδικασίες προμηθειών και η ανεπαρκής αξιοποίηση τεχνολογικών εργαλείων (Γαρεφαλάκης, Κουτουπής & Κυριακόγκωνας, 2020).

Η εγκληματολογική λογιστική, όπως τονίζουν οι Razaee (2002) και Albrecht et al. (2012), μπορεί να λειτουργήσει πολλαπλά, όχι μόνο ως μέσο εντοπισμού παρατυπιών, αλλά και ως προληπτικός και διορθωτικός μηχανισμός που ενισχύει την εταιρική διακυβέρνηση και τη δημόσια λογοδοσία.

A. Κοινά μοτίβα και διαπιστώσεις

Μέσα από τις περιπτώσεις των δήμων, των νοσοκομείων και της δημόσιας επιχείρησης κοινής ωφέλειας, προκύπτουν ορισμένες δομικές αδυναμίες:

- Ελλιπής διασταύρωση δεδομένων μεταξύ υπηρεσιών (λογιστήριο, οικονομική υπηρεσία, τεχνική διεύθυνση).
- Αδυναμία εντοπισμού επαναλαμβανόμενων μοτίβων σε πληρωμές και αναθέσεις.
- Ελλιπής αξιοποίηση τεχνικών forensic accounting και στατιστικών μοντέλων όπως ο Νόμος του Benford (Κατρακυλίδης, Κοντέος & Σαριαννίδης, 2019)
- Απουσία κουλτούρας διαφάνειας και εσωτερικής εκπαίδευσης στις αρχές λογιστικής διερεύνησης (Σαριαννίδης & Κοντέος, 2020).

Η ανάλυση αυτών των φαινομένων επιβεβαιώνει τη θεωρητική θέση του Fraud Triangle του Cressey (1953), σύμφωνα με την οποία η απάτη προκύπτει όταν συνυπάρχουν κίνητρο, ευκαιρία και δικαιολόγηση. Στον δημόσιο τομέα, αυτά τα τρία

στοιχεία συνδέονται με την πίεση απορρόφησης κονδυλίων, την αδύναμη εποπτεία και την κανονικοποίηση των παρατυπιών.

B. Ο ρόλος της εγκληματολογικής λογιστικής

Η εγκληματολογική λογιστική, όπως εξηγούν οι Skalak & Clayton (2011) και Golden et al. (2011), παρέχει ένα πλαίσιο τεκμηριωμένης ανάλυσης και διασταύρωσης στοιχείων, το οποίο υπερβαίνει τα όρια των παραδοσιακών ελέγχων.

Η εφαρμογή εργαλείων όπως:

- Data analytics για την ανίχνευση επαναλαμβανόμενων μοτίβων,
- Ψηφιακή εγκληματολογία (digital forensics) για τον εντοπισμό αλλοιώσεων,
- Αλγοριθμικά μοντέλα ανίχνευσης κινδύνου (Bhasin, 2016), ενισχύει την αξιοπιστία των ελέγχων και μειώνει τον χρόνο διερεύνησης υποθέσεων.

Επιπλέον, σύμφωνα με τον Razaee (2002), η εγκληματολογική λογιστική δεν περιορίζεται στην διαπίστωση παραβάσεων, αλλά προωθεί συστηματικές αλλαγές στη λειτουργία των οργανισμών μέσω της ενσωμάτωσης μηχανισμών πρόληψης και συνεχούς παρακολούθησης.

Γ. Προληπτική και κατασταλτική λειτουργία

Η εγκληματολογική λογιστική μπορεί να λειτουργήσει:

Προληπτικά, μέσω της δημιουργίας δεικτών κινδύνων και μοτίβων συμπεριφοράς, που προειδοποιούν για πιθανά περιστατικά απάτης (Albrecht et al. 2012).

Κατασταλτικά, παρέχοντας τεκμηριωμένα αποδεικτικά στοιχεία προς τις δικαστικές και ελεγκτικές αρχές, τα οποία ικανοποιούν τα κριτήρια αξιοπιστίας και αντικειμενικότητας (Skalak & Clayton, 2011).

Διορθωτικά, συμβάλλοντας στον επανασχεδιασμό των εσωτερικών ελέγχων και την υιοθέτηση νέων πολιτικών διαφάνειας (Γαρεφαλάκης, Κουτουπής & Κυριακόγκωνας, 2020).

Δ. Ο ρόλος της τεχνολογίας

Οι νέες τεχνολογίες, όπως η τεχνητή νοημοσύνη (AI), η μηχανική μάθηση και το blockchain, προσφέρουν ισχυρές δυνατότητες στην εγκληματολογική λογιστική. Σύμφωνα με τον Bhasin (2016), τα πληροφοριακά συστήματα μπορούν να εκπαιδεύονται ώστε να αναγνωρίζουν ύποπτες συναλλαγές, μειώνοντας τον κίνδυνο ψευδών θετικών αποτελεσμάτων. Αντίστοιχα, η τεχνολογία blockchain διασφαλίζει τη διαφάνεια και την ακεραιότητα των δεδομένων, καθώς κάθε συναλλαγή καταγράφεται με τρόπο που δεν επιδέχεται μεταβολή ή παραποίηση.

Η αξιοποίηση τους σε τομείς όπως οι δημόσιες συμβάσεις και η χρηματοδότηση έργων μπορεί να δημιουργήσει ένα αδιάβλητο σύστημα ελέγχου και καταγραφής, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη του πολίτη προς τους δημόσιους θεσμούς.

Ε. Συνολικά συμπεράσματα

Η διεθνής εμπειρία (Golden et al, 2011 Bhasin 2016) δείχνει ότι οι χώρες που επενδύουν σε τέτοιες καινοτομίες πετυχαίνουν σημαντική μείωση των περιστατικών διαφθοράς και οικονομικής απάτης. Για την Ελλάδα, η ενσωμάτωση της εγκληματολογικής λογιστικής στις δημόσιες υπηρεσίες απαιτεί πολιτική βούληση, τεχνολογική υποδομή και εκπαίδευση προσωπικού (Σαριαννίδης & Κοντέος, 2020).

Με αυτό τον τρόπο, η εγκληματολογική λογιστική παύει να είναι απλώς ένα εργαλείο εκ των υστέρων διερεύνησης και εξελίσσεται σε σύγχρονο οικοσύστημα διαφάνειας, λογοδοσίας και εμπιστοσύνης.

Η συμβολή της είναι διπλή: αφενός βελτιώνει τη διοικητική αποτελεσματικότητα, αφετέρου ενισχύει την κοινωνική νομιμοποίηση της δημόσιας διοίκησης (Razaee, 2002 Γαρεφαλάκης 2020).

Κεφάλαιο 4: Συμπεράσματα και Προτάσεις

4.1 Συμπεράσματα

Η παρούσα διατριβή ανέδειξε τη σημασία της εγκληματολογικής λογιστικής ως ένα σύγχρονο, εξειδικευμένο εργαλείο στην αντιμετώπιση οικονομικών εγκλημάτων και διοικητικών παρατυπιών στον δημόσιο τομέα. Από τη θεωρητική διερεύνηση και την ανάλυση των περιπτώσεων, προκύπτουν τα εξής βασικά συμπεράσματα:

1. Ο δημόσιος τομέας στην Ελλάδα είναι ευάλωτος σε οικονομικά εγκλήματα, κυρίως λόγω θεσμικών αδυναμιών, ανεπαρκών εσωτερικών και ελλιπούς λογοδοσίας.
2. Οι παραδοσιακοί ελεγκτικοί μηχανισμοί (όπως το Ελεγκτικό Συνέδριο, η ΕΑΔ, και το ΣΔΟΕ) επιτελούν σημαντικό έργο, αλλά συχνά λειτουργούν κατασταλτικά και όχι προληπτικά. Δεν διαθέτουν πάντοτε τα κατάλληλα μέσα και εργαλεία για την έγκαιρη ανίχνευση και απόδειξη απάτης.
3. Η εγκληματολογική λογιστική προσφέρει τεχνικές και μεθοδολογίες που μπορούν να ενισχύσουν ουσιαστικά την αποτελεσματικότητα των ελέγχων, μέσω ανάλυσης δεδομένων, εντοπισμού ύποπτων προτύπων, τεκμηρίωση συναλλαγών και διασταύρωσης στοιχείων.
4. Στις μελέτες περίπτωσης, διαπιστώθηκε ότι η απουσία εξειδικευμένου προσωπικού και η χαμηλή τεκμηρίωση συναλλαγών καθυστερεί ή δυσχεραίνει τη διαδικασία αποκάλυψης των παρατυπιών.
5. Παρά τη σημασία της, η εγκληματολογική λογιστική δεν έχει ακόμη θεσμοθετηθεί πλήρως στον δημόσιο τομέα στην Ελλάδα, ούτε ως ρόλος, ούτε ως διαδικασία. Η ένταξη της στους μηχανισμούς ελέγχου παραμένει αποσπασματική.

Σύμφωνα με τον Σαριαννίδη και τον Κοντέο (2020), η αξιοποίηση επιστημονικών μεθοδολογιών ανάλυσης δεδομένων είναι κρίσιμη για να αποκτήσει ο δημόσιος τομέας εργαλεία που περιορίζουν την αυθαιρεσία και ενισχύουν τη λογοδοσία.

Η εγκληματολογική λογιστική, αν και έχει ήδη αποδείξει τη χρησιμότητα της σε διεθνές επίπεδο, βρίσκεται ακόμα σε αρχικό στάδιο ενσωμάτωσης στην ελληνική πραγματικότητα. Το κεφάλαιο αυτό επιχειρεί να αναδείξει τις κύριες προκλήσεις που εμποδίζουν την πλήρη αξιοποίηση της, αλλά και τις προοπτικές που διανοίγονται για την εδραίωση της ως βασικού εργαλείου διαφάνειας και χρηστής διακυβέρνησης.

Μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις αφορά το θεσμικό πλαίσιο. Παρά τις προόδους που έχουν σημειωθεί με την ψήφιση νομοθεσιών για την καταπολέμηση της διαφθοράς και το ξέπλυμα χρήματος, δεν υπάρχει ακόμη πλήρης θεσμική κατοχύρωση του ρόλου του εγκληματολόγου λογιστή στον δημόσιο τομέα. Η έλλειψη σαφών αρμοδιοτήτων οδηγεί συχνά σε αλληλοεπικαλύψεις και κενά στον έλεγχο.

Σημαντική πρόκληση αποτελεί και η οργανωτική διάσταση. Οι δημόσιοι φορείς συχνά πάσχουν από έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού και περιορισμένους πόρους, με αποτέλεσμα η εφαρμογή εξειδικευμένων τεχνικών να καθίσταται δύσκολη. Παράλληλα, η γραφειοκρατική κουλτούρα και οι πελατειακές πρακτικές εμποδίζουν την ανάπτυξη μιας κουλτούρας διαφάνειας και λογοδοσίας.

Στον τομέα της τεχνολογίας, οι προκλήσεις είναι επίσης μεγάλες. Παρά τη σημαντική πρόοδο με τον ψηφιακό μετασχηματισμό και την ανάπτυξη πλατφορμών όπως το gov.gr ή η Διαύγεια, αξιοποίηση εργαλείων data analytics, τεχνητής νοημοσύνης και ψηφιακής εγκληματολογίας παραμένει περιορισμένη. Η απουσία ολοκληρωμένων και διασυνδεδεμένων πληροφοριακών συστημάτων δυσχεραίνει την άμεση ανίχνευση ύποπτων συναλλαγών.

Παρά τα εμπόδια, οι προοπτικές που ανοίγονται είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικές. Η αυξανόμενη διεθνής συνεργασία, μέσω οργανισμών όπως ο ΟΟΣΑ και η Ευρωπαϊκή Ένωση, παρέχει ένα πλέγμα καλών πρακτικών που μπορεί να υιοθετηθεί και στην Ελλάδα. Η θεσμοθέτηση της εγκληματολογικής λογιστικής ως ξεχωριστής ειδικότητας στο δημόσιο λογιστικό σύστημα θα μπορούσε να ενισχύσει θεαματικά την αποτελεσματικότητα των ελέγχων.

Επιπλέον, η ενσωμάτωση της εγκληματολογικής λογιστικής στα πανεπιστημιακά προγράμματα σπουδών και η δημιουργία εξειδικευμένων κέντρων κατάρτισης θα συμβάλει στην δημιουργία μιας νέας γενιάς επαγγελματιών με γνώσεις τόσο στην λογιστική όσο και στην ανάλυση οικονομικών εγκλημάτων. Αυτό θα επιτρέψει την ανάπτυξη μιας βιώσιμης βάσης ανθρώπινου κεφαλαίου για τον δημόσιο τομέα.

Τέλος, η αξιοποίηση της εγκληματολογικής λογιστικής μπορεί να ενισχύσει την κοινωνική εμπιστοσύνη. Σε μια χώρα όπου η διαφθορά έχει συχνά στιγματίσει τις σχέσεις κράτους – πολίτη, η ύπαρξη αποτελεσματικών μηχανισμών εντοπισμού και καταστολής της απάτης αποτελεί προϋπόθεση για την οικοδόμηση ενός πιο αξιόπιστου και δίκαιου δημόσιου συστήματος.

Συνεπώς, το μέλλον της εγκληματολογικής λογιστικής στην Ελλάδα εξαρτάται από την ικανότητα συνδυασμού θεσμικών, τεχνολογικών και εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών, με στόχο τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πλαισίου πρόληψης και αντιμετώπισης οικονομικών εγκλημάτων.

4.2 Προτάσεις Πολιτικής και Εφαρμογής

Με βάση τα παραπάνω συμπεράσματα, προτείνονται οι εξής κατευθύνσεις για την αξιοποίηση της εγκληματολογικής λογιστικής στον δημόσιο τομέα.

1. Θεσμοθέτηση του ρόλου του εγκληματολόγου λογιστή

- Δημιουργία επίσημης ειδικότητας στον δημόσιο τομέα (π.χ. στις οικονομικές υπηρεσίες των ΟΤΑ, ΔΕΚΟ, Υπουργείων).
- Καθορισμός καθηκόντων, κριτηρίων προσόντων και πεδίων παρέμβασης.

2. Ενίσχυση εσωτερικών ελέγχων με forensic εργαλεία

- Ενσωμάτωση τεχνικών εγκληματολογικής λογιστικής στις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου.
- Εκπαίδευση στελεχών σε θέματα data analytics, red flags και τεκμηρίωσης απάτης.

Όπως επισημαίνουν οι Γαρεφαλάκης, Κουτουπής & Κυριακόγκωνας (2020), η ενσωμάτωση των αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης και του εσωτερικού ελέγχου στον δημόσιο τομέα μπορεί να βελτιώσει ουσιαστικά την αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών μηχανισμών, θωρακίζοντας τους οργανισμούς απέναντι σε φαινόμενα κακοδιαχείρισης και κακοπρακτικών.

3. Καθιέρωση υποχρεωτικών forensic ελέγχων σε υψηλού κινδύνου συναλλαγές.

- Απευθείας αναθέσεις, ευρωπαϊκά προγράμματα, προμήθειες άνω ενός ορίου.
- Ετήσια παρακολούθηση από ανεξάρτητες forensic ομάδες.

4. Υιοθέτηση σύγχρονων πληροφοριακών συστημάτων ελέγχου.

- Πλατφόρμες που διασυνδέουν τιμολόγια, πληρωμές, συμβάσεις και λογαριασμούς.
- Αυτόματη αναγνώριση ύποπτων μοτίβων μέσω αλγόριθμων.

5. Προώθηση κουλτούρας διαφάνειας και ηθικής

- Καμπάνιες ενημέρωσης, θεσμική υποστήριξη στους whistleblowers.
- Ενίσχυση των κωδίκων δεοντολογίας σε όλο το φάσμα της δημόσιας διοίκησης.

Η αποτελεσματική ενσωμάτωση της εγκληματολογικής λογιστικής στον δημόσιο τομέα προϋποθέτει ένα πλέγμα συντονισμένων παρεμβάσεων που καλύπτουν το θεσμικό, οργανωτικό, τεχνολογικό και κοινωνικό πεδίο. Οι παρακάτω προτάσεις στοχεύουν στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πλαισίου πρόληψης και αντιμετώπισης οικονομικών εγκλημάτων, με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της διαφάνειας και της κοινωνικής εμπιστοσύνης.

Πρώτον, απαιτείται θεσμική θωράκιση. Η εισαγωγή ρητής αναφοράς στον ρόλο του εγκληματολόγου λογιστή στη δημόσια διοίκηση θα ενισχύσει την αξιοπιστία των ελέγχων. Η ψήφιση νομοθεσίας που θα καθορίζει τις αρμοδιότητες, τα προσόντα και τα επαγγελματικά καθήκοντα των forensic accountants θα περιορίσει τις αλληλοεπικαλύψεις με άλλες ελεγκτικές δομές και θα προσδώσει σαφήνεια στο θεσμικό πλαίσιο. Παράλληλα, η ενσωμάτωση διεθνών συμβάσεων (UNCAC, CRECO, Οδηγίες E.E.) σε εθνικό επίπεδο θα ενισχύσει τη συμμόρφωση της χώρας με τα διεθνή πρότυπα.

Δεύτερον, κρίνεται αναγκαία η οργανωτική ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών. Το Ελεγκτικό Συνέδριο, η Εθνική Αρχή Διαφάνειας και οι εσωτερικές μονάδες ελέγχου των υπουργείων πρέπει να ενισχυθούν με εξειδικευμένο προσωπικό και πόρους. Η δημιουργία εξειδικευμένων τμημάτων εγκληματολογικής λογιστικής εντός των οργανισμών αυτών θα επιτρέψει την άμεση εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων εντοπισμού απάτης. Επιπλέον, η θεσμοθέτηση υποχρεωτικών εσωτερικών ελέγχων με τη συμμετοχή forensic experts σε μεγάλες δημόσιες συμβάσεις θα λειτουργήσει αποτρεπτικά για φαινόμενα κακοδιαχείρισης.

Τρίτον, πρέπει να δοθεί έμφαση στις τεχνολογικές καινοτομίες. Η αξιοποίηση εργαλείων data analytics και τεχνητής νοημοσύνης για την παρακολούθηση συναλλαγών σε πραγματικό χρόνο μπορεί να εντοπίσει ασυνήθιστα πρότυπα πριν αυτά εξελιχθούν σε απάτη. Παράλληλα, η ανάπτυξη ολοκληρωμένων πληροφοριακών συστημάτων που θα διασυνδέουν τα οικονομικά στοιχεία των δημόσιων φορέων με τις τράπεζες και τις φορολογικές αρχές θα ενισχύσει τον έλεγχο και θα μειώσει τον

κίνδυνο συγκάλυψης. Η εφαρμογή της ψηφιακής εγκληματολογίας (digital forensic) σε ηλεκτρονικά αρχεία και επικοινωνίες μπορεί να αποκαλύψει κρίσιμα στοιχεία σε υποθέσεις διαφθοράς.

Τέταρτον, η εκπαίδευση και κατάρτιση αποτελούν βασικό πυλώνα. Η εισαγωγή μαθημάτων εγκληματολογικής λογιστικής στα προγράμματα σπουδών των πανεπιστημίων, καθώς και η δημιουργία εξειδικευμένων μεταπτυχιακών προγραμμάτων, θα δημιουργήσει μια νέα γενιά επαγγελματιών με ολοκληρωμένες γνώσεις. Παράλληλα προγράμματα διαρκούς επιμόρφωσης για τα στελέχη της δημόσιας διοίκησης θα ενισχύσουν την ικανότητα τους να αναγνωρίσουν «κόκκινες σημαίες» και να εφαρμόσουν πρακτικές πρόληψης.

Πέμπτον, οι κοινωνικές και πολιτισμικές διαστάσεις δεν πρέπει να παραβλέπονται. Η καλλιέργεια μιας κουλτούρας διαφάνειας και λογοδοσίας είναι εξίσου σημαντική με τεχνικά εργαλεία. Η προστασία των μαρτύρων δημόσιου συμφέροντος (whistleblowers) και η θέσπιση μηχανισμών ανώνυμης καταγγελίας θα ενθαρρύνουν την αποκάλυψη παρατυπιών. Παράλληλα, η προβολή καλών πρακτικών και η αναγνώριση της συμβολής των forensic accountants θα ενισχύσει την κοινωνική αποδοχή του θεσμού.

Τέλος, η διεθνής συνεργασία μπορεί να προσφέρει πολύτιμη τεχνογνωσία. Η συμμετοχή της Ελλάδας, σε δίκτυα ανταλλαγής εμπειριών, όπως αυτά του ΟΟΣΑ ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, θα επιτρέψει την προσαρμογή επιτυχημένων πρακτικών στις εθνικές ιδιαιτερότητες. Η συνεργασία με άλλες χώρες σε θέματα διασυνοριακής απάτης και ξεπλύματος χρήματος θα ενισχύσει την αποτελεσματικότητα των εθνικών ελεγκτικών μηχανισμών.

Συνολικά, οι προτάσεις αυτές συνθέτουν μία ολιστική στρατηγική για την εφαρμογή της εγκληματολογικής λογιστικής στον δημόσιο τομέα. Μέσα από τον συνδυασμό θεσμικών, τεχνολογικών, εκπαιδευτικών και κοινωνικών παρεμβάσεων, η εγκληματολογική λογιστική μπορεί να μετατραπεί σε ισχυρό εργαλείο πρόληψης και καταστολής οικονομικών εγκλημάτων, ενισχύοντας την αξιοπιστία του κράτους και την εμπιστοσύνη των πολιτών.

4.3 Τελική Εκτίμηση

Η εγκληματολογική λογιστική, ως πολυεργαλείο στην υπηρεσία της διαφάνειας, έχει τη δυνατότητα να μεταμορφώσει την προσέγγιση των δημόσιων οργανισμών στον έλεγχο και την πρόληψη της απάτης. Η πλήρης ενσωμάτωση της προϋποθέτει θεσμική βούληση, εκπαίδευση προσωπικού, και τεχνολογική αναβάθμιση.

Σε μια εποχή όπου η δημόσια εμπιστοσύνη προς τους θεσμούς κλονίζεται, η εφαρμογή εργαλείων εγκληματολογικής λογιστικής μπορεί να λειτουργήσει ως καταλύτης διαφάνειας και αποκατάστασης της κοινωνικής λογοδοσίας.

Η μελέτη της εγκληματολογικής λογιστικής στο πλαίσιο της παρούσας διατριβής ανέδειξε τον κρίσιμο ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει στη θωράκιση του δημοσίου τομέα απέναντι σε φαινόμενα διαφθοράς, κακοδιαχείρισης και οικονομικών εγκλημάτων. Η τελική εκτίμηση που προκύπτει από την ανάλυση είναι ότι η εγκληματική λογιστική δεν αποτελεί απλώς ένα ακόμη εργαλείο ελέγχου, αλλά έναν ολοκληρωμένο μηχανισμό πρόληψης και καταστολής, με ευρύτερες θεσμικές και κοινωνικές προεκτάσεις.

Καταρχάς, οι μελέτες περίπτωσης που παρουσιάστηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια επιβεβαίωσαν ότι η απουσία ισχυρών μηχανισμών ελέγχου οδηγεί σε σημαντικές απώλειες δημόσιων πόρων και σε διάβρωση της κοινωνικής εμπιστοσύνης. Στις περιπτώσεις απευθείας αναθέσεων, υπερκοστολογημένων προμηθειών ή εικονικών έργων, η εγκληματολογική λογιστική αποδείχθηκε ικανή να αποκαλύψει τις κρυφές πτυχές των συναλλαγών και να παράσχει αποδεικτικά στοιχεία με ισχυρή δικαστική βαρύτητα. Τα ευρήματα αυτά καθιστούν σαφές ότι η υιοθέτηση forensic πρακτικών δε είναι πολυτέλεια, αλλά αναγκαιότητα.

Η ελληνική πραγματικότητα χαρακτηρίζεται από μακροχρόνιες παθογένειες, όπως η πολυπλοκότητα του θεσμικού πλαισίου, η έλλειψη συντονισμού μεταξύ ελεγκτικών αρχών, η περιορισμένη αξιοποίηση τεχνολογικών εργαλείων και η γραφειοκρατική κουλτούρα. Σε αυτό το πλαίσιο, η εγκληματολογική λογιστική μπορεί να λειτουργήσει ως θεσμικό αντίβαρο, ενισχύοντας τόσο την αποτελεσματικότητα των ελέγχων όσο και την ποιότητα της δημόσιας διοίκησης.

Όπως σημειώνει ο Γεωργίου (2015), η εμπιστοσύνη των πολιτών προς τους θεσμούς ενισχύεται μόνο όταν εφαρμόζονται αποτελεσματικοί μηχανισμοί λογοδοσίας. Η

εγκληματολογική λογιστική μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά σε αυτή τη διαδικασία, όχι μόνο εντοπίζοντας παρατυπίες αλλά και ενισχύοντας μια νέα κουλτούρα διαφάνειας και υπευθυνότητας στον δημόσιο τομέα.

Την τελική εκτίμηση επιβεβαιώνει επίσης τη σημασία της διττής αποστολής της εγκληματολογικής λογιστικής: αφενός κατασταλτικής, καθώς παρέχει τα μέσα για τον εντοπισμό και τη δίωξη της απάτης αφετέρου προληπτικής, διότι συμβάλλει στη δημιουργία μηχανισμών που αποτρέπουν την εμφάνιση νέων περιστατικών. Η διάσταση της πρόληψης είναι εξαιρετικά σημαντική για το δημόσιο τομέα, καθώς η αποτροπή μιας παράνομης συναλλαγής εξοικονομεί πολύτιμους πόρους και διαφυλάσσει την αξιοπιστία των θεσμών.

Η υλοποίηση των προτάσεων πολιτικής που παρουσιάστηκαν στην ενότητα 5.2 είναι κομβικής σημασίας. Η θεσμική κατοχύρωση του ρόλου των forensic accountants, η ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών με εξειδικευμένο προσωπικό, η αξιοποίηση τεχνολογιών αιχμής και η διαρκής εκπαίδευση των στελεχών αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την επιτυχία της εγκληματολογικής λογιστικής στην Ελλάδα. Η εμπειρία άλλων χωρών δείχνει ότι όπου τα μέτρα αυτά εφαρμόστηκαν, η μείωση των φαινομένων διαφθοράς ήταν μετρήσιμη και ουσιαστική.

Σε κοινωνικό επίπεδο, η συμβολή της εγκληματολογικής λογιστικής υπερβαίνει τα στενά όρια των οικονομικών δεικτών. Η ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας μπορεί να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη των πολιτών προς το κράτος, στοιχείο θεμελιώδης για τη λειτουργία της δημοκρατίας. Όταν οι πολίτες πείθονται ότι οι δημόσιοι πόροι αξιοποιούνται δίκαια και αποτελεσματικά, ενισχύεται η φορολογική συμμόρφωση, βελτιώνεται η εικόνα της χώρας στο εξωτερικό και δημιουργούνται προϋποθέσεις για βιώσιμη ανάπτυξη.

Δεν πρέπει ωστόσο, να παραγνωρίζονται οι δυσκολίες εφαρμογής. Η έλλειψη επαρκούς πολιτικής βούλησης, οι αντιστάσεις από κατεστημένα συμφέροντα και η περιορισμένη εξοικείωση των στελεχών με τις τεχνικές forensic accounting αποτελούν εμπόδια που πρέπει να ξεπεραστούν. Η σταδιακή καλλιέργεια κουλτούρας διαφάνειας και η ενίσχυση της εκπαίδευσης μπορούν να συμβάλουν αποφασιστικά προς αυτή την κατεύθυνση.

Τελική εκτίμηση καταλήγει ότι η εγκληματολογική λογιστική μπορεί να μετατραπεί σε στρατηγικό εργαλείο χρηστής διακυβέρνησης στην Ελλάδα. Η εφαρμογή της θα

επιτρέπει όχι μόνο την καταπολέμηση της απάτης, αλλά και τη δημιουργία ενός πιο αποτελεσματικού, διαφανούς και αξιόπιστου δημόσιου τομέα. Η μελλοντική της επιτυχία εξαρτάται από την ικανότητα της πολιτείας να υλοποιήσει θεσμικές μεταρρυθμίσεις, να επενδύσει σε τεχνολογικές μεταρρυθμίσεις, να επενδύσει σε τεχνολογικές υποδομές και να καλλιεργήσει μια νέα επαγγελματική κουλτούρα βασισμένη στην ακεραιότητα και τη λογοδοσία.

Συνοψίζοντας, η εγκληματολογική λογιστική δεν αποτελεί απλώς ένα τεχνικό εργαλείο ανίχνευσης απάτης, αλλά μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που συνδυάζει οικονομική ανάλυση, τεχνολογία, νομική τεκμηρίωση και ηθική δέσμευση. Η εφαρμογή της στον δημόσιο τομέα μπορεί να προσφέρει ουσιαστική υπεραξία, συμβάλλοντας στη διαφύλαξη των δημοσίων πόρων, στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των πολιτών και στην προώθηση μιας βιώσιμης και δίκαιης ανάπτυξης.

Βασικά Συμπεράσματα (Key Findings):

Τα θεωρητικά μοντέλα (Fraud Triangle, Fraud Diamond) προσφέρουν ουσιαστική κατανόηση των κινήτρων, ευκαιριών και πιέσεων που οδηγούν σε απάτη.

Το COSO Framework και ο Νόμος του Benford λειτουργούν ως πρακτικά εργαλεία εντοπισμού αδυναμιών στους μηχανισμούς ελέγχου και ανωμαλιών σε δεδομένα.

Οι ελληνικές μελέτες περίπτωσης (ΚΕΕΛΠΝΟ, νοσοκομεία, δήμοι, Siemens) ανέδειξαν τα χρόνια προβλήματα: κατατιμήσεις συμβάσεων, υπερκοστολογήσεις και αδιαφάνεια.

Η διεθνής εμπειρία (Enron, Siemens, global) επιβεβαιώνει ότι οι αδυναμίες εσωτερικού ελέγχου και η έλλειψη διαφάνειας είναι διαχρονικές και υπερεθνικές.

Η υποστελέχωση και η απουσία ψηφιακών εργαλείων παραμένουν οι βασικές αδυναμίες του ελληνικού δημοσίου τομέα.

Προτάσεις Πολιτικής (Policy Proposals):

Θεσμοθέτηση εξειδικευμένου forensic accountants σε κρίσιμους δημόσιους φορείς, με συνεχή εκπαίδευση σε data analytics, AI και blockchain.

Ενίσχυση της προστασίας των whistleblowers, με ασφαλή διάυλο καταγγελιών και θεσμική κάλυψη.

Υποχρεωτική χρήση αλγορίθμων ανίχνευσης απάτης στο ΕΣΗΔΗΣ και στη "Διαύγεια" για αυτόματη αναγνώριση ύποπτων μοτίβων.

Δημιουργία ενιαίας βάσης δεδομένων που θα συνδέει τις δημόσιες υπηρεσίες με το Ελεγκτικό Συνέδριο, την ΕΑΔ και την ΑΑΔΕ.

Ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας με οργανισμούς όπως OLAF και GRECO για ανταλλαγή τεχνογνωσίας και βέλτιστων πρακτικών.

Προώθηση κουλτούρας ακεραιότητας με κώδικες δεοντολογίας ετήσια προγράμματα εκπαίδευσης και δημόσια λογοδοσία.

Η εγκληματολογική λογιστική δεν αποτελεί μόνο μέσο διερεύνησης περιστατικών απάτης, αλλά κυρίως προληπτικό εργαλείο. Μέσα από τη σύζευξη θεωρητικών μοντέλων, τεχνολογικών καινοτομιών και θεσμικών μεταρρυθμίσεων, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για έναν δημόσιο τομέα διαφανή, αποτελεσματικό και ανθεκτικό απέναντι σε φαινόμενα διαφθοράς και κακοδιοίκησης.

Επίλογος – Περιορισμοί και Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα

Η παρούσα διατριβή ανέδειξε τη σημασία της εγκληματολογικής λογιστικής ως εργαλείου πρόληψης, εντοπισμού και καταστολής φαινομένων διαφθοράς και οικονομικής απάτης στο δημόσιο τομέα. Μέσα από την ανάλυση του θεωρητικού πλαισίου, τη διερεύνηση της ιστορικής εξέλιξης και των διεθνών πρακτικών, καθώς και την παρουσίαση συγκεκριμένων μελετών περίπτωσης, κατέστη εμφανές ότι η εγκληματολογική λογιστική μπορεί να λειτουργήσει ως θεσμικό αντίβαρο σε παθολογίες που χαρακτηρίζουν τη δημόσια διοίκηση. Η έρευνα ανέδειξε ότι παρά τα εμπόδια που υφίστανται, οι δυνατότητες αξιοποίησης της εγκληματολογικής λογιστικής στην Ελλάδα είναι μεγάλες και μπορούν να οδηγήσουν σε ουσιαστικές θεσμικές βελτιώσεις.

Ωστόσο, όπως κάθε ερευνητική προσπάθεια, η παρούσα, διατριβή υπόκειται σε περιορισμούς. Πρώτον, η μελέτη επικεντρώθηκε κυρίως στη θεωρητική προσέγγιση και στην ανάλυση επιλεγμένων μελετών περίπτωσης. Αν και τα παραδείγματα ήταν αντιπροσωπευτικά, δεν καλύπτουν το πλήρες φάσμα πιθανών μορφών απάτης στον δημόσιο τομέα. Δεύτερον, η έρευνα στηρίχθηκε σε βιβλιογραφικές πηγές και δευτερογενή δεδομένα, γεγονός που περιορίζει την εμπειρική τεκμηρίωση. Η απουσία πρωτογενούς έρευνας, όπως συνεντεύξεων με επαγγελματίες ή στατιστικής ανάλυσης πραγματικών υποθέσεων, αποτελεί έναν παράγοντα που περιορίζει τη δυνατότητα γενίκευσης των συμπερασμάτων. Τρίτον, το θεσμικό και πολιτικό πλαίσιο στη Ελλάδα βρίσκεται σε συνεχή μεταβολή, πράγμα που σημαίνει ότι οι παρατηρήσεις της διατριβής αντανακλούν περισσότερο την τρέχουσα κατάσταση και ίσως χρειάζονται επικαιροποίηση στο μέλλον.

Παρά τους περιορισμούς, η διατριβή άνοιξε νέους δρόμους για μελλοντική έρευνα. Μια κατεύθυνση είναι η διενέργεια εμπειρικών μελετών, με τη συλλογή πρωτογενών δεδομένων μέσω ερωτηματολογίων ή συνεντεύξεων με στελέχη του δημοσίου τομέα, ελεγκτές και forensic accountants. Μια τέτοια προσέγγιση θα μπορούσε να αναδείξει πιο συγκεκριμένα τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες στην πράξη και να εντοπίσει τις ανάγκες σε επίπεδο εκπαίδευσης και θεσμικής υποστήριξης.

Επιπλέον, αξίζει να μελετηθεί πιο συστηματικά η συγκριτική εμπειρία άλλων χωρών, ιδίως της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να εντοπιστούν καλές

πρακτικές που θα μπορούσαν να προσαρμοστούν στην ελληνική πραγματικότητα. Η αξιοποίηση διεθνών δεικτών, όπως οι δείκτες διαφάνειας και διαφθοράς, θα προσέφερε μια πιο ποσοτική διάσταση στη μελέτη. Παράλληλα, η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ της εγκληματολογικής λογιστικής και των νέων τεχνολογιών, όπως η τεχνητή νοημοσύνη και το blockchain, θα μπορούσε να ανοίξει νέους ορίζοντες για πιο αποτελεσματικούς μηχανισμούς ελέγχου.

Τέλος, μια σημαντική κατεύθυνση είναι η μελέτη της κοινωνικής διάστασης της εγκληματολογικής λογιστικής. Η κατανόηση του πώς οι πολίτες αντιλαμβάνονται τις πρακτικές διαφάνειας και πόση εμπιστοσύνη δείχνουν στους ελεγκτικούς μηχανισμούς θα μπορούσε να συμβάλει στην ανάπτυξη πιο συμμετοχικών και αποδεκτών πολιτικών.

Συνοψίζοντας, η τελική εκτίμηση της διατριβής είναι ότι η εγκληματολογική λογιστική μπορεί να αποτελέσει θεμελιώδη παράγοντα εκσυγχρονισμού και διαφάνειας στη δημόσια διοίκηση. Η επιτυχής εφαρμογή της εξαρτάται από τη θεσμική κατοχύρωση, την επένδυση σε τεχνολογικά εργαλεία και, και κυρίως, από την καλλιέργεια μιας νέας κουλτούρας λογοδοσίας. Μελλοντικές ερευνητικές προσπάθειες μπορούν να εμβαθύνουν σε πρακτικά ζητήματα και να παράσχουν τα αναγκαία εργαλεία για την καθιέρωση της εγκληματολογικής λογιστικής ως αναπόσπαστου τμήματος της δημόσιας διακυβέρνησης στην Ελλάδα.

Η εγκληματολογική λογιστική δεν αποτελεί απλώς ένα τεχνικό εργαλείο, αλλά μια ευρύτερη φιλοσοφία διαφάνειας και λογοδοσίας, που μπορεί να ενίσχυση την ποιότητα της δημόσιας διοίκησης και να αναβαθμίσει τη σχέση κράτους – πολίτη. Η μελλοντική της εδραίωση στην Ελλάδα δεν είναι μόνο ζήτημα θεσμικών παρεμβάσεων, αλλά και πολιτισμικής αλλαγής προς μια κοινωνία μεγαλύτερης εμπιστοσύνης και δικαιοσύνης. Με αυτή την προοπτική, η εγκληματολογική λογιστική μπορεί να αποτελέσει ακρογωνιαίο λίθο για ένα πιο αξιόπιστο, αποτελεσματικό και δίκαιο κράτος.

Συνολικά, η εγκληματολογική λογιστική δεν αποτελεί απλώς μια εξειδικευμένη τεχνική ελέγχου, αλλά ένα κρίσιμο εργαλείο ενίσχυσης της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της κοινωνικής εμπιστοσύνης. Η συστηματική εφαρμογή της στον ελληνικό δημόσιο τομέα μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός εκσυγχρονισμού, περιορισμού της διαφθοράς και αποκατάστασης της σχέσης κράτους – πολίτη. Η

συμβολή της δεν περιορίζεται στην διαχείριση κινδύνων, αλλά εκτείνεται στη διασφάλιση μιας βιώσιμης και δίκαιης ανάπτυξης, με θεμέλιο την εμπιστοσύνη στη δημόσια διοίκηση.

Βιβλιογραφία (Harvard Style)

- ACFE (2024) *Occupational Fraud 2024: Report to the Nations*. Association of Certified Fraud Examiners. Available at: <https://legacy.acfe.com/report-to-the-nations/2024/> (Accessed: 26 September 2025).
- ACFE and COSO (2023) *Fraud Risk Management Guide* (2nd ed.). Available at: <https://downloads.ctfassets.net/.../COSO-Fraud-Risk-Management-Guide-2023.pdf> (Accessed: 26 September 2025).
- Albrecht, W. S., Albrecht, C. C., Albrecht, C. O. and Zimbelman, M. F. (2012) *Fraud Examination*. 4th edn. Boston: Cengage Learning.
- Benford, F. (1938) “The Law of Anomalous Numbers”, *Proceeding of the American Philosophical Society*, 78 (4), pp. 551-572.
- Bhasin, M. L. (2015) “An empirical study of the impact of corporate governance on the detection and prevention of frauds in India”, *European Journal of Accounting, Auditing and Finance Research*, 3(6), pp. 1-19.
- Bologna, J., Lindquist, R. and Wells, J. (1993) *The Accountant’s Handbook of Fraud and Commercial Crime*. New York: Wiley.
- COSO (2013) *Internal Control – Integrated Framework: Executive Summary*. COSO. Available at: <https://www.sechistorical.org/.../2013-0501-COSOInternal.pdf> (Accessed: 26 September 2025)
- Crumbley, D. L., Heitger, L. E. and Smith, G. S. (2007) *Forensic and Investigative Accounting*. 3rd edn. Chicago: CCH Incorporated.
- European Commission (2019) *Report on the Rule of Law in Greece*. Brussels: European Commission.
- European Commission (2021) *UNCAC – Measures taken by Greece*. Available at: <https://www.unodc.org/.../GREECE NTA Measures taken...pdf> (Accessed: 26 September 2025).
- Golden, T.W., Skalak, S.L. and Clayton, M.M. (2006) *A Guide to Forensic Accounting Investigation*. Hoboken, NJ: Wiley.

Gov.gr (2021) National Electronic Public Procurement System (ESIDIS). Available at: <https://www.gov.gr/en/sdg/public-contracts/> (Accessed: 26 September 2025).

Gray, D. and Moussalli, S. (2006) "Forensic Accounting and Auditing: Compared and Contrasted to Traditional Accounting and Auditing", *American Journal of Business Education*, 2 (2), pp. 113-126.

Newcomb, S. (1881) "Note on Frequency of Use of the Different Digits in Natural Numbers", *American Journal of Mathematics*, 4(1), pp. 39-40.

OECD (2017) *OECD Guidelines on Measuring Corruption*. Paris: OECD Publishing.

OECD (2020) *Public Integrity Handbook*. Paris: OECD Publishing.

OECD (2025) *Managing Public Procurement Risk in Greece*. Paris: OECD Publishing.

OLAF (2021) *The OLAF Report 2021*. European Anti-Fraud Office. Brussels: Publication Office of the EU.

Reuters (2025) "Bribery scandals in Greece's public sector...". Available at: <https://www.reuters.com/.../2025-03-27/> (Accessed: 26 September 2025).

Rezaee, Z. (2002) *Financial Statement Fraud: Prevention and Detection*. New York: Wiley.

Rezaee, Z and Riley, R. (2009) *Financial Statement Fraud: Prevention and Detection*. 2nd. Hoboken, NJ: Wiley.

Singleton, T.W. and Singleton, A.J. (2010) *Fraud Auditing and Forensic Accounting*. 4th edn. Hoboken, NJ: Wiley.

Singleton, T.W., Singleton, A.J. And Bologna, G.J. (2006) *Fraud Auditing and Forensic Accounting*. 3rd edn. Hoboken, NJ: Wiley.

Transparency International (2022) *Corruption Perceptions Index 2021*. Berlin: Transparency International.

Transparency International (2025) *Corruption Perceptions Index 2024*. Available at: <https://www.transparency.org/en/cpi/2024> (Accessed: 26 September 2025).

Wells, J.T. (2008) *Principles of Fraud Examination*. 2nd edn. Hoboken, NJ: Wiley.

Wolfe, D. and Hermanson, D.R. (2004) "The Fraud Diamond: Considering the Four Elements of Fraud", *The CPA Journal*, 74(12), pp. 38-42.

World Bank (2011) *Curbing Fraud, Corruption and Collusion in the Roads Sector*. Washington, DC: World Bank.

Γαρεφαλάκης, Ι., Σαριαννίδης, Ν., Κοντέος, Γ., Κουτουπής, Δ. και Κυριακόγκωνας Π. (2018) "Corporate governance and financial performance: Evidence from the Greek public sector"; *Journal of Governance and Regulation*, 7(2), pp. 20-35.

Γαρεφαλάκης, Ι., Σαριαννίδης, Ν., Κοντέος, Γ., Κουτουπής, Δ. και Κυριακόγκωνας, Π. (2020) "Big Data Analytics and Corporate Governance in the Public Sector"; *International Journal of Economics and Business Administration*, 8(3), pp.150-166.

Γεωργίου, Γ. (2015) *Εγκληματολογική Λογιστική: Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Σαρρής, Ι. (2018) *Εσωτερικός Έλεγχος και Διαφάνεια στον Δημόσιο Τομέα*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ζήτη.

